

ก. ความเข้าใจในการอ่าน

ความสำคัญของความเข้าใจในการอ่าน

การอ่านมีความสำคัญต่อมนุษย์ในยุคปัจจุบันเป็นอย่างมาก เช่นเกี่ยวกับการพึ่งพา เพราะเป็นทักษะที่จำเป็นคือ รับฟังหรือรับรู้ถึงภายนอกเช่นเดียวกัน การอ่านเป็นเครื่องมือสำหรับการแสวงหาความรู้และวิทยาการใหม่ ๆ ตลอดจนแนวคิดต่าง ๆ ความรู้ส่วนใหญ่ที่เราสามารถค้นคว้าได้ด้วยตัวเองมักจะออกมาในรูปของสิ่งพิมพ์ ซึ่งต้องอาศัยทักษะการอ่าน คนที่อ่านมากจึงเกิดปัญญา มีความรู้และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง นอกจากนี้การอ่านยังเป็นอาหารใจ ช่วยให้จิตใจเป็นสุขและเพลิดเพลินด้วย แต่การอ่านที่ก่อให้เกิดคุณค่างกล่าวต้องเป็นการอ่านที่อ่านแล้วก่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน สามารถจับใจความสำคัญได้และสามารถยืนยันข้อความข้างต้นได้ เช่น จากการศึกษาวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่านกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสาธิต ของประไพพรรณ สุธรรมวงศ์¹ นอกจากนี้จากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทย วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ของมาลินี นิมเสมอ² พบว่านักเรียนที่มีความสามารถทางการอ่านสูงจะมีผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาอื่น ๆ สูงตามไปด้วย นอกจากนี้ จากผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจในการอ่านกับการแก้โจทย์ปัญหาคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ประไพพรรณ สุธรรมวงศ์, "ความสัมพันธ์ระหว่างความสามารถในการอ่าน..."

²มาลินี นิมเสมอ, "การศึกษานผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาภาษาไทย" หน้า 50.

ปีที่สาม จังหวัดสุราษฎร์ธานี ของบุญรวย ชูรักษา¹ ก็ปรากฏผลยืนยันว่า ความเข้าใจในการอ่านกับการแก้ไขข้อบกพร่องทางจิตศาสตร์มีความสัมพันธ์กันในทางบวก และมีความสัมพันธ์กับความเข้าใจโจทย์ปัญหาและการกติกาคำนวณด้วย

ความหมายของการอ่าน

นักการศึกษาหลายคนให้ความสนใจต่อการอ่านและให้ความหมายของการอ่านไว้ในทัศนะต่าง ๆ กันคือ

รัฐจวน อินทรกำแหง และคณะให้ความหมายของการอ่านไว้ว่า "การอ่านคือการแปลสื่อความหมายจากตัวอักษรหรือภาพให้เป็นเรื่องราวที่เป็นแนวความคิดโดยให้ความเข้าใจอย่างแจ่มแจ้งและชัดเจน"²

ส่วนเอกสารนิเทศการศึกษา กล่าวว่า "การอ่านหมายถึง การใช้สายตาสังเกตุและแยกแยะตัวหนังสือเป็น ออกเสียงไต่ตรงกับคำที่อ่าน แปลความหมายของคำได้ ระบุส่วนประกอบของคำอ่านออกเสียงเป็นประโยค อ่านทำนองเสนาะ อ่านในใจ อ่านเอาความ อ่านเพื่อความบันเทิง อ่านเพื่อแสวงหาความรู้ และอ่านเพื่อวิพากษ์วิจารณ์ เป็นต้น"³

¹บุญรวย ชูรักษา, 2ความสัมพันธ์ระหว่างความเข้าใจในการอ่านกับการแก้ไขข้อบกพร่องทางจิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่สาม จังหวัดสุราษฎร์ธานี" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิตภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2524) หน้า จ.

²รัฐจวน อินทรกำแหงและคณะ, การอ่านและพิจารณาหนังสือ หน้า 17.

³เอกสารนิเทศการศึกษา อ้างถึงใน นวรัตน์ วัฒนนนท์ และคณะ, "การอ่านใ้สารมณั" รายงานวิขาพัฒนาการสอนอ่านในระดับประถมศึกษา ภาควิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ภาคปลาย, 2522, หน้า 3.



วัลลภ พุ่มพวง ได้สรุปความหมายของการอ่านไว้ว่า "การอ่าน = การดูคำให้ชัดเจน + การเข้าใจความหมายของคำ + การพิจารณาและเลือกเอาความหมายที่ดีที่สุด + การใช้ความหมายนั้นให้เป็นประโยชน์"¹

นอกจากนี้ แอรว์ส密斯 (Arrowsmith) ได้กล่าวถึงการอ่านว่า "การอ่านคือ ความคิด ความรู้สึก หรือสภาพทางจิตที่เกิดขึ้นในสมองควบคู่กับความเข้าใจข้อความที่เขียนหรือตีพิมพ์ขึ้นมา ความเข้าใจในการอ่านที่สมบูรณ์จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อ ความคิด ความรู้สึกของผู้อ่านตรงกับความรู้สึกของผู้เขียนก่อนจะเขียนออกมาเป็นถ้อยคำ"²

จากความหมายข้างต้นพอจะสรุปได้ว่า การอ่านก็คือ การใช้สายตาดูแล้วแปลความหมายของภาพหรือตัวอักษรออกมาเป็นความคิดหรือเรื่องราว การอ่านจึงมิใช่เป็นเพียงการออกเสียง พูตามันต์อย่างขมขื่นเขียนเขียนเท่านั้น แต่มีความหมายรวมถึงความเข้าใจในสิ่งที่อ่านด้วย

ความมุ่งหมายในการสอนอ่าน

ดร. กอ สวัสดิ์พานิชย์ กล่าวว่า ความมุ่งหมายของการสอนอ่านมี 2 ประการคือ

1. เพื่อศึกษาหาความรู้
2. เพื่อความบันเทิงใจ³

006479

¹ วัลลภ พุ่มพวง, "การสอนอ่านแก่เด็กเริ่มเรียนในชั่วโมงแรก" เอกสารทางวิชาการ

หลักสูตรและการสอนระดับประถมศึกษา แผนกวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (กรุงเทพมหานคร): โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์, 2515), หน้า 172.

² Gray Arrowsmith, "Reading VS Thinking," Bulletin of the English Language Center 2. (October 1972): P.84.

³ กอ สวัสดิ์พานิชย์, การสอนอ่านในระดับประถม, หน้า 4.

สันต์ อินทริกานนท์ และคณะ ได้ให้ข้อคิดว่า ความมุ่งหมายในการสอนอ่านควรเป็นไปเพื่อ

1. ให้อ่านมีประสบการณ์อันกว้างขวาง
2. เราให้เกิดความสนใจอย่างถาวรในการอ่าน
3. ส่งเสริมทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน
4. ปลุกฝังความคิดในค่านการประหยัดเกี่ยวกับการอ่าน สร้างนิสัยอย่างมีประสิทธิภาพ¹

นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึง ความมุ่งหมายในการสอนอ่านสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 ว่ามีความมุ่งหมายดังนี้

- ก. ครูควรจ่อมุ่งให้เกิดทักษะดังนี้
 1. ให้อ่านหนังสือในชั้นของตนได้อย่างคล่องแคล่ว
 2. ให้อ่านมีความสามารถในการเรียนคำใหม่ โดยอาศัยเกณฑ์การเรียนรู้คำเดิม
 3. ให้อ่านออกเสียงถูกจังหวะจะโคน ไม่หยุดนิ่งนาน ๆ จึงจะอ่านต่อไป
 4. ให้อ่านเข้าใจ และอ่านใคร่ครวญเร็วกว่าที่เคยอ่านมาบ้างแล้ว
 5. ให้นักเรียนมีความสามารถในการอ่านเพื่อศึกษาใด ๆ ก็ขึ้น เช่น อ่านเพื่อตอบปัญหาบางอย่างได้ และอ่านเพื่อหาความรู้ที่ตนอยากรู้ได้
 6. ให้อ่านนิทานง่าย ๆ ได้ เพื่อความบันเทิงใจโดยไม่ตองให้ครูบอกอยู่รำไป
 7. ให้อ่านยังเกิดความเข้าใจ และสามารถจับใจความยาก ๆ จากหนังสือที่อ่านได้
- ข. ทัศนคติ
 1. มีความสนใจในการอ่านเพื่อแสวงหาความบันเทิงใจ และแสวงหาความรู้ซึ่งเด็กแสดงออกโดยการเปิดหนังสือออกอ่านโดยครูไม่ตองบอก หรือเด็กยืมหนังสือจากห้องสมุดโดยไม่มีใครบังคับ

¹สันต์ อินทริกานนท์ และคณะ, "ปัญหาในการอ่าน" หน้า 3.

2. เด็กแสวงหาที่จะมีความสนใจต่อหนังสือไปอีกนาน
3. เด็กอยากจะได้เล่าเรื่องที่ตนอ่านให้คนอื่นฟัง หรืออยากฟังเรื่องของคนอื่นอ่าน
4. เด็กยังเกิดความเข้าใจว่า การอ่านเป็นทางแห่งการแสวงหาความรู้เพิ่มเติม
5. เด็กมีความนิยมชมชอบในตัวผู้เขียน¹

จากจุดมุ่งหมายในการสอนอ่านข้างต้นชี้ให้เห็นว่า ในการสอนอ่านนั้น ครูผู้สอนควรจะได้เน้นทั้งในด้านทักษะคืออ่านให้คล่อง และอ่านเข้าใจความคู่กันไปกับการสร้างเสริมทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน นิยักรักการอ่านและเห็นประโยชน์จากการอ่าน

ความพร้อมในการอ่านของเด็ก

จากงานวิจัยหลายฉบับเกี่ยวกับพฤติกรรมการอ่านของเด็กปรากฏว่า เด็กจะเริ่มอ่านหนังสือเมื่อเด็กมีความพร้อม ซึ่งพร้อมทั้งในด้านความรู้สึกรู้สึก ความเต็มใจ และความยินดีที่จะรับฟังและอ่านเรื่องจากหนังสือ ซึ่งเริ่มจากอ่านภาพไปจนกระทั่งถึงอ่านภาพและอักษรอย่างเข้าใจเรื่องและความหมาย

ความพร้อมด้านต่าง ๆ ในการอ่านของเด็กทั่ว ๆ ไปอาจจะเกิดขึ้นไม่พร้อมกัน และหากเด็กเกิดความพร้อมขึ้นเมื่อใดเขาจะยอมรับว่า หนังสือเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของเขา ผู้ที่ก่อให้เกิดความพร้อมนี้ขึ้นอยู่กับการจูงใจ แนะนำจากผู้ใหญ่ เด็กที่อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยหนังสือ หรือได้มีโอกาสรวมกิจกรรมที่ชักจูงหรือส่งเสริมให้เด็กเกิดความสนใจในการอ่าน จะมีความพร้อมในการอ่านมากกว่าเด็กที่ไม่มีสภาพแวดล้อมดังกล่าว

¹เรื่องเดียวกัน หน้า 4.

องค์ประกอบแห่งความพร้อมทางการอ่านของเด็กขึ้นอยู่กับปัจจัย 4 ประการ คือ

1. ความพร้อมทางกาย ได้แก่ การมีประสาทตาดี หูได้ยินถนัด อวัยวะที่ใช้ในการออกเสียงปกติ พู่คิ้วชัด มือใช้ทำงานได้ดี ร่างกายแข็งแรงสมบูรณ์ การทำงานของต่อมต่าง ๆ ปกติ เป็นต้น
 2. ความพร้อมทางอารมณ์ มีอารมณ์มั่นคง อคทน ไม่โกรธง่ายเกินไป มีวุฒิภาวะทางอารมณ์เหมาะสมกับวัย
 3. ความพร้อมทางสังคม อยู่ร่วมกับคนอื่นได้ ปรับตัวได้ดี เคารพในสิทธิของผู้อื่น ฯลฯ
 4. ความพร้อมทางสติปัญญา มีพื้นฐานประสบการณ์ทางบ้านดี สนใจที่จะเรียนอ่าน ฟัง พูด รวมทั้งเขียน สามารถพูดและใช้ภาษาได้ดี
- พื้นฐานแห่งความสามารถในการอ่านของเด็ก

ความสามารถในการอ่านของเด็กเป็นสิ่งที่ยากจะสร้างให้เกิดขึ้นได้อย่างทันทีทันใด เป็นสิ่งที่จะต้องค่อย ๆ สร้าง ค่อย ๆ เสริม และวางพื้นฐานด้านต่าง ๆ มาเป็นลำดับขั้น โดยอาศัยระยะเวลา บอนด์ (Bond) และทิงเกอร์ (Tinker) ได้กล่าวสรุปไว้ว่า ความสามารถในการอ่านมีพื้นฐานมาจากสิ่งต่อไปนี้

1. การเข้าใจความหมายของคำ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของความเข้าใจเรื่อง ถ้าเด็กเข้าใจความหมายของคำดี ย่อมทำให้อ่านประโยคเข้าใจและเข้าใจบทตอนที่อ่านด้วย
2. ความเข้าใจหน่วยความคิดจากกลุ่มคำ

3. การเข้าใจประโยคโดยสามารถผูกเรื่องจากคำและกลุ่มคำได้
4. การเข้าใจความเป็นตอน ๆ หรืออนุเฉท
5. การเข้าใจเรื่องราวทั้งหมด โดยการมองเห็นความสัมพันธ์ของข้อความแต่ละตอนแต่ละย่อหน้าที่อ่านมาแล้วได้ดียิ่งขึ้น¹

ส่วนโอกาส สุกใส ได้กล่าวถึงทักษะพื้นฐานในการอ่านเพื่อเข้าใจว่าในการอ่านเพื่อให้เข้าใจเรื่องนั้น ผู้อ่านจะต้องมีทักษะดังต่อไปนี้

1. การตั้งจุดมุ่งหมายของการอ่าน เช่น อ่านเพื่อบันเทิง อ่านเพื่อความรอบรู้ หรืออ่านเพื่อให้เกิดความนึก
2. การเข้าใจหน่วยย่อย ๆ ของข้อความที่อ่าน เช่น การเข้าใจคำ วลี ประโยค ย่อหน้าซึ่งจะนำไปสู่เรื่องราวทั้งหมด
3. การรู้จักจับวิธี เสนอเรื่องของงานเขียนประเภทต่าง ๆ การเข้าใจถึงวิธีการลำดับเรื่อง
4. ทักษะในการจับความสำคัญของเรื่อง มองเห็นความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อความย่อยกับความคิดสำคัญใด²

มอนรี (Monroe) . ให้ความเห็นเกี่ยวกับขบวนการอ่านของเด็กทั่ว ๆ ไปว่าประกอบด้วยปัจจัย 4 ด้าน คือ

1. การรับรู้ ได้แก่ การเห็นได้ชัด รู้จักรูปคำ เข้าใจในการออกเสียง การเปรียบเทียบคำเหมือน และอื่น ๆ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹Gray L. Bond Miles A. Tinker, Reading Difficulties their Diagnosis and Correlation, (New York : Appletion-Centery Craffs, 1957), p.235.

²โอกาส สุกใส, "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่องการอ่านเพื่อความเข้าใจสำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิตศึกษามหาบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2521), หน้า 60.

2. ความเข้าใจคำหรือประโยคที่อ่าน ได้แก่ ความเข้าใจในความหมายของคำและประโยคอาศัยการตีความ แปลความโดยอาศัยพื้นฐาน ประสบการณ์ และระดับสติปัญญาของตน
3. การแสดงอาการตอบสนอง เช่น การโต้แสดงออกในค่านอารมณ์ เช่น สนุกสนาน การมีส่วนร่วมในการฟัง และบังเกิดความพึงพอใจในเรื่องราว สภาพแวดล้อมในโรงเรียนหรือบ้าน เปิดโอกาสให้อ่านรวมทั้งการประสบความสำเร็จในการอ่าน เด็กก็จะมีผลที่ตามมาที่จะอ่านต่อไปได้คืออีกด้วย หากไม่ประสบความสำเร็จก็จะเลิกไป
4. บุรณาการ หมายถึงสิ่งที่เป็นผลรวมที่ได้มาจากการอ่าน ซึ่งแบ่งเป็น 2 แบบคือ
 - 4.1 การได้รับแนวความคิดหรือทรรศนะที่ตรงกับรสนิยมของตน ซึ่งถือเป็นการเพิ่มพูนและขยายประสบการณ์ให้กว้างขวาง ซึ่งลึกซึ้งไปถึงขั้นใดสาระเพียงพอ ตีใจและเห็นคุณค่าของการอ่าน สนใจที่จะอ่านหนังสืออื่น ๆ มากขึ้น
 - 4.2 การไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่าน อาจเนื่องมาจากอ่านไม่ได้อ่านไม่ถูกต้อง หรือไม่เข้าใจสิ่งที่อ่านทำให้แปลความหมายผิดไป ทำให้ไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่านนับเป็นอุปสรรคในการที่จะสร้างนิสัยในการอ่านที่ดีได้

ในการที่ผู้อ่านจะสามารถทำความเข้าใจกับเสียงที่อ่านได้นั้น ต้องอาศัยทักษะที่เป็นพื้นฐานหลายด้าน เป็นต้นว่า การเข้าใจคำศัพท์และประโยคที่อ่าน ความสามารถในการเข้าใจข้อความหรือเรื่องราวการรับรู้ และเข้าใจความรู้สึกหรืออารมณ์ของเรื่อง และการรู้จักนำสิ่งที่อ่านมาบูรณาการกัน ซึ่งถ้าเด็กมีพื้นฐานดังกล่าวก็จะทำให้สามารถเข้าใจเรื่องที่อ่าน และรับเอาแนวคิดหรือคุณค่าสารประโยชน์จากสิ่งที่อ่านมาได้ แต่ถ้าปราศจากพื้นฐานที่ดีอาจทำให้เด็กไม่ได้รับประโยชน์จากการอ่านได้เต็มที่ และอาจทำให้มีทัศนคติที่ไม่ดีต่อการอ่านตามมา

¹ Monree, " The Language Arts in the Elementary School",
 อ้างถึงใน บันลือ พฤษะวัน, วรรณกรรมกับเด็ก , หน้า 129 - 130.

กึ่งนั้นการเสริมสร้างหรือสร้างทักษะพื้นฐานด้านต่างๆก็กล่าวข้างต้นจึงเป็นสิ่ง
จำเป็น และควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ

ลักษณะของความเข้าใจในการอ่าน

ดร. ขวาล แพร์ติกุล ได้กล่าวถึงความหมายของความเข้าใจไว้ว่า ความเข้าใจ
คือความสามารถในการผสมแล้วขยายความรู้ความจำให้ไกลออกไปจากเดิมอย่างสมเหตุสมผล
ความเข้าใจเป็นสมรรถภาพขั้นต้นชนิดแรกของตัวปัญญา (Intellectual) เป็นความ
พยายามของสมองที่จะคิดแปลง ปรับปรุงความรู้ให้มีรูปลักษณะใหม่เพื่อนำไปใช้ในสถานการณ์
อื่นที่แปลกออกไป แต่ยังมีอะไรบางอย่างคล้ายคลึงกับของเดิมอยู่บ้าง ซึ่งผู้ที่ทำเช่นนั้น
ได้ต้องมีคุณสมบัติ 4 ประการก่อน คือ

1. รู้ความหมายและรายละเอียดย่อยๆของเรื่องนั้นมาก่อนแล้ว
2. รู้ความเกี่ยวข้องของสัมพันธ์ระหว่างชั้นความรู้อย่างไร
3. สามารถอธิบาย ชี้แจงสิ่งเหล่านั้นให้ผู้อื่นทราบโดยภาษาของตนเอง
4. สามารถตอบและอธิบายสิ่งอื่นใดที่มีสภาพทำนองเดียวกับที่เคยรูมาแล้ว

ในด้านการแสดงซึ่งพฤติกรรมความเข้าใจในการอ่านนั้น ดร. ขวาล แพร์ติกุล
และครัทไวล (Krathwohl) มีความเห็นเช่นเดียวกันว่า ความเข้าใจเป็นพื้นฐานสำคัญ
ของปัญญา (Intellectual) ซึ่งจะแสดงออกมากด้วยพฤติกรรม 3 ประการคือ

1. การแปลความ (Translation) การแปลเรื่องราวเดิมให้เป็นคำใหม่
ภาษาใหม่
2. การตีความ (Interpretation) คือการเก็บความเดิมมาบันทึกใหม่
การจัดลำดับเนื้อเรื่องใหม่ เป็นการมองในแง่ใหม่ ค้นหาเปรียบเทียบทั้งความสำคัญและ
ความสัมพันธ์ของส่วนย่อยๆภายในเรื่องราวนั้นจนจนเป็นข้อสรุปได้

3. การขยายความ (Extrapolation) คือ การขยายความคิดให้กว้างไกล โดยอาศัยความสัมพันธ์กับสถานการณ์เดิมที่ได้รับในคอนัน^{1,2}

นอกจากนี้ เวินไรท์ (Wainwright) ยังได้กล่าวถึงธรรมชาติของความเข้าใจในการอ่านว่า ผู้อ่านที่มีความเข้าใจในสิ่งที่ตนอ่านจะต้องมีลักษณะดังนี้

1. สามารถเก็บใจความสำคัญและระลึกถึงได้เมื่อต้องการ
2. เลือกอ่านแต่หัวข้อสำคัญ
3. ตีความหมายใจความและแนวคิดได้
4. สรุปเรื่องราวต่าง ๆ จากเรื่องที่ตนอ่านได้
5. สรุปและประเมินค่าเนื้อเรื่องที่ตนอ่านได้
6. เชื่อมโยงความรู้ที่ได้อ่านกับประสบการณ์ได้³

ระดับของความเข้าใจในการอ่าน

นักเรียนที่มีพื้นฐานด้านทักษะการอ่านเพื่อความเข้าใจแตกต่างกัน จะมีความเข้าใจในการอ่านแตกต่างกันไปด้วยดังที่ มาร์ธา ดอลแมน และคณะ (Martha Dallman and others) ได้จำแนกระดับการอ่านเพื่อความเข้าใจออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. ระดับความเข้าใจข้อเท็จจริง (Factual Level) หมายถึงความเข้าใจเรื่องที่อ่านตามตัวหนังสือที่เขียนไว้

¹ เรื่องเดียวกัน.

² David R. Krathwohl, "The Taxonomy of Educational Objectives Use of the Cognitive and Affective Domains", in Reading in Measurement and Evaluation, ed. Norman E. Gronlund (New York: the Macmillan Co., 1968), pp.25-26.

³ Gordon R. Wainwright, Rapid Reading Made Simple (Great Britain : W.H. Allen Co. Ltd., 1972), pp.36-38.

2. ระดับความเข้าใจขั้นตีความ (Interpretation Level) คือ ความเข้าใจโดยอาศัยการสรุปความ ตีความและแปลความหมายจากเรื่องที่ได้

3. ระดับความเข้าใจขั้นประเมินค่า (Evaluation Level) คือ ความสามารถในการประเมินค่าสิ่งที่ผ่านมาโดยอาศัยความรู้และประสบการณ์ของผู้อ่าน พิจารณาตัดสินว่า ข้อสรุปของผู้เขียนถูกต้องหรือไม่อย่างไร¹

ความเห็นดังกล่าวข้างต้นคล้ายคลึงกับความเห็นของบุญเสริม ฤทธาภิรมย์ ซึ่งจำแนกระดับของความเข้าใจในการอ่านไว้ 3 ระดับเช่นกัน คือ

1. การอ่านเอาเรื่อง (Literal Reading) เป็นระดับการอ่านหนังสือออก อ่านแล้วรู้ว่าเป็นเรื่องอะไร เกี่ยวกับใคร ผู้อ่านระดับนี้ใช้ความจำเป็นส่วนใหญ่

2. การอ่านระดับแปลความ ตีความและขยายความ (Interpretation) ในระดับนี้ ผู้อ่านต้องใช้ความสามารถนอกเหนือไปจากการอ่านเอาเรื่อง คือต้องจำเรื่องแล้วสามารถแปลความ ขยายความ เป็นระดับความเข้าใจที่สูงกว่าการอ่านเอาเรื่อง

3. การอ่านขั้นวิจารณ์ (Critical Reading) การอ่านระดับนี้ต้องใช้สติปัญญาขั้นสูงสุด โดยการอาศัยการอ่านระดับอ่านเอาเรื่อง แปลความ ตีความ ขยายความ เป็นพื้นฐานเสียก่อน ต่อจากนั้นต้องอาศัยประสบการณ์ ความสามารถในการวิเคราะห์ สร้างสรรค์ ประเมินค่ามาช่วยในการตัดสินวินิจฉัยเรื่องราวที่อ่านได้อีกต่อหนึ่ง²

จากการค้นคว้าของ มาร์ธา คอลแมน และคณะ และบุญเสริม ฤทธาภิรมย์ พอจะกล่าวได้ว่า พื้นฐานของการอ่านเพื่อความเข้าใจเป็นสิ่งสำคัญ เพราะจะช่วยให้การอ่านแต่ละครั้งบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ แต่พื้นฐานของการอ่านจะเจริญขึ้นมาเป็นลำดับขั้น ตั้งแต่ขั้นต่ำ

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Martha Dallman, et al., The Leading of Reading, 4d ed. (New York: Rhinchart and Winston, 1974), p.166.

²บุญเสริม ฤทธาภิรมย์, "การสอนเพื่อพัฒนาการอ่าน", วิทยาสาร 26 (8 กรกฎาคม 2518) : 35.

สุดท้ายคือ เข้าใจข้อเท็จจริงเป็นการอ่านเอาเรื่องจนถึงขั้นสูงคือขั้นวิจารณ์ประเมินค่า ซึ่งความเจริญดังกล่าวนี้จะค่อย ๆ สร้างสมขึ้นจากการฝึกฝนอ่านเป็นประจำ ฉะนั้นครูจึงควรช่วยกันสร้างเสริมพื้นฐานนี้ให้แก่เด็กตั้งแต่วัยประถมศึกษาเป็นลำดับมา เพื่อประสิทธิภาพในการอ่านในระดับสูงต่อไป

ทัศนคติต่อการอ่าน

ความหมายของทัศนคติ

"ทัศนคติ"¹ เป็นศัพท์บัญญัติทางการศึกษา ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า "Attitude" เป็นนามธรรมมาจากภาษาละตินว่า "แอปตัส" (Aptus) แปลว่า "โน้ม เอียง เหมาะสม" ² "Attitude" จึงหมายถึง "ท่าที่ที่บุคคลแสดงออกซึ่งบ่งให้เห็นถึงสภาพของจิตใจ"³ การศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ รวมทั้งความหมายของทัศนคตินี้มีมานานหลายสิบปีแล้ว และมีวิวัฒนาการเรื่อยมา ได้มีนักจิตวิทยาให้ความหมายไว้อย่างต่าง ๆ กันคือ

ลินด์ซีย์ (Lindzey) กล่าวว่า นักจิตวิทยาสมัยก่อน ๆ เช่น เออร์เบิร์ต สเปนเซอร์ ได้ให้ความหมายของทัศนคติไว้ 2 อย่างคือ หมายถึง "ท่าที่ที่แสดงออกทางจิตใจ" และ "ท่าที่ที่แสดงออกทางกาย"⁴ ต่อมาความหมายนี้ได้เปลี่ยนแปลงไปเป็น แสดงถึงภาวะความพร้อมทางประสาทและจิตใจ ซึ่งแสดงออกมาทางร่างกายและจิตใจ

¹บุญเสริม ฤทธิกรนิรมย์, "การสอนเพื่อพัฒนาการอ่าน", วิทยาสาร 26 (8 กรกฎาคม 2518) : 35.

²Guralnik, David B., Webster's New World Dictionary of the American Language, (New York : 1959), p.72.

³Ibid., p.95.

⁴Gardner, Lindzey, editor, Handbook of Social Psychology, (Addison-Wesley Publishing Company, Inc., Cambridge, U.S.A., 1956), p.43.

แอน อนาสตาซี (Anne Anastasi) กล่าวว่า ทักษะคือเป็นความโน้มเอียงที่จะมีปฏิกิริยาตอบสนองสิ่งเร้าที่กำหนดเป็นพวก ๆ ในทางชอบหรือไม่ชอบ เช่น เชื่อชาติหรือกลุ่มเผ่าพันธุ์ ประเพณีเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือสถาบันใดสถาบันหนึ่ง¹

ฮิลการ์ด (Hilgard) กล่าวว่า ทักษะคือเป็นการแสดงพฤติกรรม หรือความรู้สึกลงในทางเข้าหาหรือหนีออกจากวัตถุ ความคิดหรือสถานการณ์และมีความพร้อมที่จะตอบสนองในทางที่เอนเอียงไปในทางเดิมเมื่อได้พบกับสิ่งคังกล่าวนั้นอีก²

นันทลี (Nunnally) ได้ให้คำนิยามของทักษะคือว่า คือท่าทีที่แสดงออกล่วงหน้าให้รู้ว่าปฏิกิริยาที่มีต่อวัตถุ สถานที่หรือบุคคลในระดับต่างๆ กันนั้น จะเป็นไปในเชิงนิเสธ (Negative) หรือนิยต (Positive) ไม่ว่าจะมากหรือน้อยก็ตาม³

สวัน ออลพอร์ต (Allport) กล่าวว่า ทักษะคือเป็นลักษณะทางจิตใจ ความพร้อมตลอดจนประสบการณ์ที่จะกระตุ้นให้บุคคลมีพฤติกรรม (Dynamic) และกำหนดทิศทางของพฤติกรรมในการตอบสนองต่อสิ่งเร้า (Object) หรือ สถานการณ์ (Situation) ต่างๆ ที่บุคคลเข้าไปเกี่ยวข้อง⁴

นอกจากนี้ ดร.หม่อมหลวงคุ่ย ชุมสาย ได้ให้คำนิยามของทักษะคือว่า เป็นสภาพของจิตใจที่ควบคุม และชี้ทางว่า ปฏิกิริยาควรจะมุ่งไปทางทิศใด (ทิศทางในที่นี้หมายถึงทิศทางที่เกี่ยวข้องกับสังคม)⁵.

¹แอน อนาสตาซี, การตรวจสอบเชิงจิตวิทยา, แปลโดย ประชุมสุข อาชาวำรุง และคนอื่น ๆ (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ ไทยวัฒนาพานิช 2519), หน้า 480.

²Ernest R. Hilgard, Introduction to Psychology, (New York: Harcourt, Brace and World, 1962), p. 564.

³Nunnally, Jum C., Test and Measurements, (McGraw-Hill, New York : 1969), p. 300.

⁴Gardener, Lindzey, editor, Handbook of..., p. 335.

⁵คุ่ย ชุมสาย, ม.ล. จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน พิมพ์ครั้งที่ 3 ขยายความและปรับปรุงใหม่ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กิ่งเพชร 2505), หน้า 484.

ในเรื่องคำนิยามของทัศนคตินี้ นักการศึกษาบางท่านไม่ได้ให้นิยามโดยตรงแต่กล่าวเป็นความเห็นไว้อย่างน่าสนใจ เช่น

นิวคอมบ์ (Newcomb) กล่าวว่า ทัศนคติที่มีอยู่เฉพาะบุคคลนั้น ขึ้นอยู่กับสิ่งแวดล้อมที่เขาได้รับ¹ นอกจากนี้ยังให้ความเห็นเพิ่มเติมอีกว่า ทัศนคติของบุคคลอาจจะแสดงออกมาได้ทางพฤติกรรมและจะเป็นไปในสองลักษณะคือ ลักษณะที่พอใจ หรือชอบ ซึ่งเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความพอใจ รักใคร่ อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น ๆ เรียกว่า ทัศนคติ เช่น นิยต (Positive) กับ ทัศนคติอีกแบบหนึ่ง ซึ่งแสดงออกมาในรูปของความไม่พึงพอใจ เพื่อหน่ายเป็นผลให้ผู้นั้นเกิดความชิงชัง ไม่อยากเข้าใกล้สิ่งนั้น ๆ เรียกว่า ทัศนคติในเชิงนิเสธ (Negative)

ส่วนทิฟฟิน ไนต์ และแอสเชอร์ (Tiffin, Knight and Asher) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคตินั้นเป็นผลมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อม ทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ เป็นต้นว่า การประหารชีวิต ทอดสพันซ์กรรมกร และทอการเกษตรกรรม อาจเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพของการศึกษา และการโฆษณาชักจูง² ซึ่งเป็นส่วนประกอบที่สำคัญในการที่จะทำให้ทัศนคติเปลี่ยนแปลง

ฉะนั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ว่า ทัศนคติหมายถึง ท่าที ความรู้สึก หรือความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งของหรือบุคคลหรือสถานการณ์ แล้วแสดงออกมาในรูปของความชอบ พึงพอใจ หรือไม่ชอบไม่พึงพอใจ และท่าที ความรู้สึกและความคิดเห็นนี้สามารถเปลี่ยนแปลงไปได้ ทั้งนี้เป็นผลมาจากประสบการณ์ คือ สภาพการศึกษา สิ่งแวดล้อม หรือการชักจูงใจ

¹ Newcomb, Theodor M., Social Psychology, (New York : The Dryden Press Publishers, 1954), p.221.

² Tiffin, Joseph, Knight, Frederick B., and Asher, The Psychology of Normal People, (Boston: D.C. Health and Company, 1946), p.62.

ทัศนคติต่อการอ่านจึงหมายถึง ท่าที ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อการอ่านแล้วแสดงออกมาในรูปของความชอบ ฟังพอใจ หรือไม่ชอบไม่ฟังพอใจ ซึ่งทำให้ ความรู้สึกหรือความคิดเห็นดังกล่าวนี้สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากประสบการณ์ คือ สภาพการจัดสิ่งแวดล้อมต่อการอ่านและการชักจูงใจ

องค์ประกอบของทัศนคติ

ทัศนคตินี้องค์ประกอบที่สำคัญ 3 ประการ คือ

1. Cognitive Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้ หรือความเข้าใจของบุคคลที่มีต่อสิ่งเร้า (Object) นั้น ๆ เพื่อเป็นเหตุผลในการที่จะสรุปรวมเป็นความเชื่อ หรือ ช่วยในการประเมินสิ่งเร้านั้น ๆ
 2. Felling Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความรู้สึก หรืออารมณ์ของบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับสิ่งเร้า ต่างเป็นผลต่อเนื่องมาจากการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้านั้นแล้วว่า พอใจ ไม่พอใจ ต้องการหรือไม่ต้องการ ดีหรือเลวอย่างไร
 3. Action Tendency Component เป็นองค์ประกอบทางด้านความพร้อมหรือความโน้มเอียงที่บุคคลจะประพฤติปฏิบัติ หรือตอบสนองต่อสิ่งเร้าในทิศทางที่จะสนับสนุนหรือคัดค้าน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับความเชื่อหรือความรู้สึกของบุคคลที่ได้มาจากการประเมินผล¹
- ชอร์ และไรท์ (Shaw and Wright) ได้กล่าวถึงลักษณะของทัศนคติไว้ว่า
1. ทัศนคติเป็นผลหรือการที่บุคคลประเมินผลสิ่งเร้าแล้วแปร เปลี่ยนมาเป็นความรู้สึกภายใน ที่ก่อให้เกิดแรงจูงใจในการที่จะแสดงพฤติกรรม
 2. ทัศนคติของบุคคลจะแปรค่าได้ทั้งในค่านคุณภาพ และความเข้มโดยจะครอบคลุมช่วงของทัศนคติ (Continum) โดยช่วงของทัศนคตินั้นจะแปรค่าได้ตั้งแต่มาก - ปานกลาง

¹เชคส์กี้ โฆวาสินธุ์, การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ, (เอกสารโรเนียวเขียนเล่มสำนักงานสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2520)
หน้า 40.

ไปจนถึงน้อย นั่นคือ ทักษคติจะมีค่าทั้งทางบวกและทางลบ

3. ทักษคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้มากกว่าเป็นสิ่งที่กำเนิดขึ้นเอง หรือเป็นผลมาจากลักษณะโครงสร้างภายในตัวบุคคล หรืออูทิภาวะ

4. ทักษคติที่เกิดจะอยู่ในช่วงที่คนคิดใต้นั้นขึ้นอยู่กับสิ่งเร้าเฉพาะอย่างทางสังคม

5. ทักษคติที่บุคคลมีต่อสิ่งเร้าที่เป็นกลุ่มเดียวกัน อาจจะมีความสัมพันธ์ระหว่างกัน

6. ทักษคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นแล้วจะมีลักษณะที่คงที่ และเปลี่ยนแปลงได้ยาก

ส่วน สุชา และสุรางค์ จันทรเอม ได้กล่าวถึงลักษณะของทักษะคติไว้ว่า

1. ทักษคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคลไม่ใช่เป็นสิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด คนเราได้รับทักษะคติจากประสบการณ์ต่าง ๆ ในชีวิต บางครั้งทักษะคติเกิดขึ้นจากการเอาอย่าง ซึ่งมักจะเกิดในเด็กขณะที่ยังอยู่ในวัยที่มีอายุน้อย สิ่งต่าง ๆ รอบตัวเด็ก เช่น บิดา มารดา สัตว์เลี้ยงต่าง ๆ ตลอดจนเพื่อนฝูงของเด็ก มีอิทธิพลต่อการสร้างทักษะคติของเด็กในระยะเริ่มต้นทั้งสิ้น

2. ทักษคติ เป็นเครื่องกำหนดขอบเขต ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ที่เด็กหรือบุคคลใช้พิจารณาสิ่งแวดล้อม นั่นคือบุคคลพิจารณาสิ่งต่าง ๆ ในแง่ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะคนเรามีทักษะคติไม่เหมือนกัน เช่น บางคนมีทักษะคติที่พึงพอใจต่อชาวจีนอยากคบหาสมาคมด้วย เด็กบางคนมีทักษะคติที่ดีต่อการเรียนก็มองครูเป็นผู้คอยให้ความช่วยเหลือ เด็กบางคนมีทักษะคติไม่ดีต่อครู ก็คิดว่าครูเป็นผู้คอยจับผิด

3. บุคคลแต่ละคน ย่อมมีทักษะคติต่อสถานการณ์เดียวกันหรือต่อบุคคลเดียวกัน แตกต่างกันไปได้หลายลักษณะแล้วแต่ประสบการณ์ของบุคคลนั้น

4. ทักษคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น อาจจะเป็นสิ่งที่ถาวรตลอดไปหรือชั่วคราวก็ได้ ทักษคติบางอย่างที่อยู่ในสภาพไม่มั่นคงก็พร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงได้ ส่วนทักษะคติที่มั่นคงถาวร ย่อมมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและบุคลิกภาพของบุคคลมาก และการเปลี่ยนแปลงย่อม

Shaw, J. E. and Wright, อ้างถึงในเชิดศักดิ์ ไชวาสินธ์, การวัดทักษะคติ

และบุคลิกภาพ..., หน้า 40-41.

มีไต่ถาม อย่่างไรก็ดี การแนะแนวที่ดี ตลอดจนวิธีการสอนที่ดีของครูย่อมทำให้เด็กเปลี่ยนทัศนคติไปในทางที่พึงประสงค์ได้เช่นเดียวกัน

5. ทัศนคติ มีผลกระทบกระเทือนต่อการเรียนของเด็กมาก ฉะนั้นถ้าเด็กคนใดมีทัศนคติที่ดีต่อการสอนของครู และต่อตัวครูแล้วเด็กมักได้รับความสำเร็จจากการเรียนนั้นๆในทางตรงกันข้าม ถ้าเด็กมีทัศนคติไม่ดีต่อครูและการสอนของครูแล้ว การเรียนของเด็กมักจะมีผลลบเป็นส่วนใหญ่ เป็นสิ่งที่ทำให้เด็กเกิดความท้อแท้ในการเรียนต่อ ผลสุดท้ายเด็กก็หาทางออกไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ เช่น หนีโรงเรียน ซัดคำสั่งของครู รังแกเพื่อน เป็นต้น

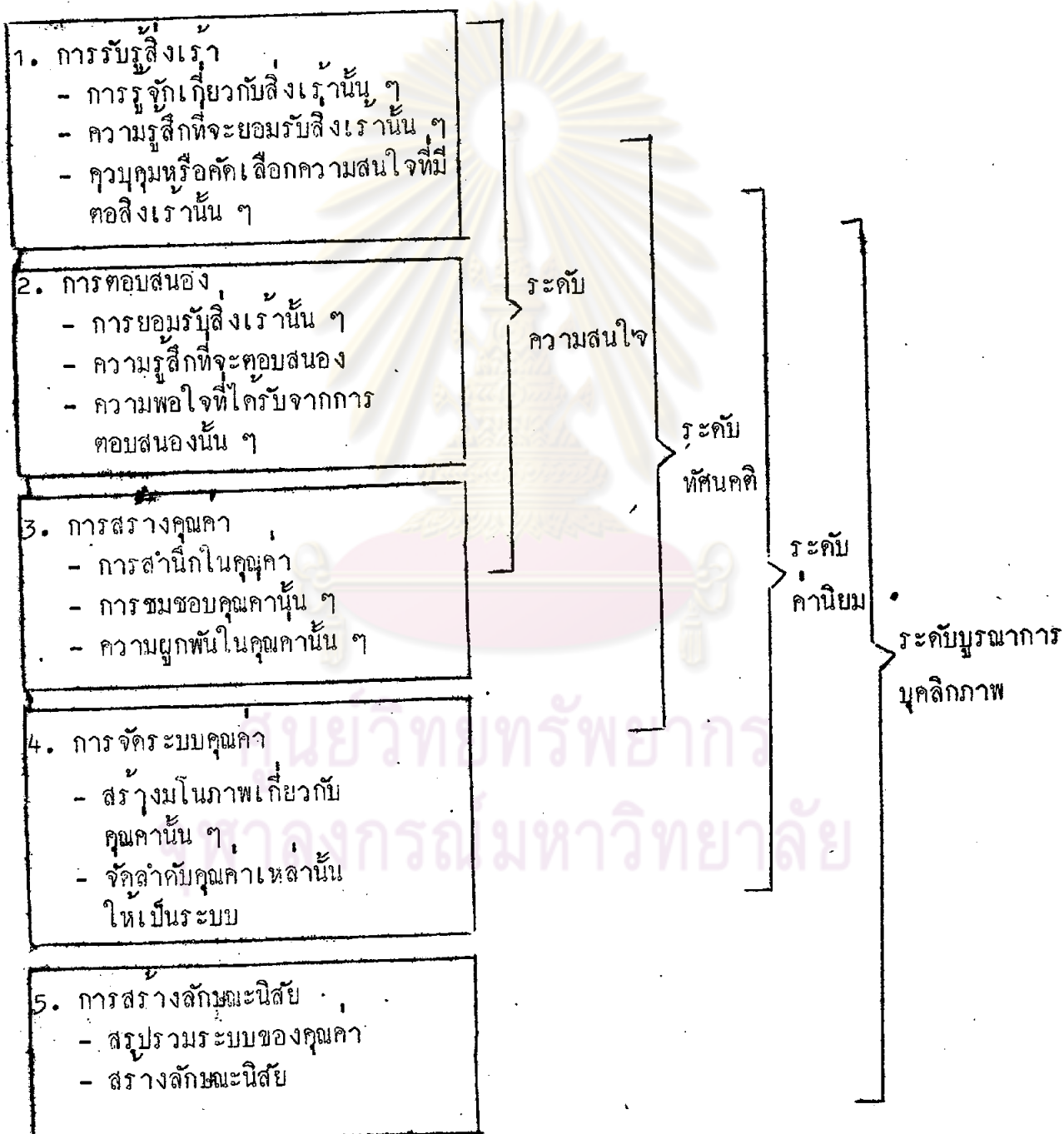
จากการศึกษาธรรมชาติและลักษณะของทัศนคตินั้น พบว่า ทัศนคติเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้หรือเกิดจากประสบการณ์ของบุคคล และเมื่อทัศนคติเกิดขึ้นแล้ว จะแสดงออกโดยทางพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกทางด้านอารมณ์อย่างใกล้ชิด ฉะนั้นการที่บุคคลแสดงปฏิกิริยาต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างรุนแรงนั้น ก็เป็นเพราะทัศนคติมีส่วนช่วยเสริมอยู่มากเหมือนกัน¹

ศูนย์วิทยพัทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹สุชา จันท์เอม, สุรางค์ จันท์เอม, จิตวิทยาการศึกษา, พิมพ์ครั้งที่ 3 (กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แพรวพิตยา, 2518), หน้า 100 - 101.

การพัฒนาทัศนคติ

บุคคล และคณะ ได้เสนอแนะว่าทัศนคติของบุคคลควรจะมีรูปแบบของการพัฒนาตามลำดับขั้นดังนี้



1. มีการรับรู้สิ่งเร้า และทำการรู้จักตลอดจนมีความเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งเร้านั้นๆ
2. มีการตอบสนองต่อสิ่งเร้าไปในทิศทางที่บุคคลนั้นยอมรับ และจัดเรียงลำดับของพฤติกรรมหรือจัดประเภทของลักษณะการตอบสนองนั้น ๆ ตามลักษณะของความพอใจ หรือนิยมในการตอบสนองนั้นมากน้อยเพียงใด
3. จัดสร้างคุณค่า หรือค่านิยมจากการตอบสนองโดยมีเงื่อนไขหรือข้อตกลงของสภาวะของสิ่งเร้าเป็นตัวกำหนดลำดับชั้นของแบบแผนในการสร้างคุณค่านั้น
4. จัดระเบียบค่านิยมให้อยู่ในระบบมโนภาพแห่งตน
5. จัดนำค่านิยมเหล่านั้นมาสร้างเป็นปรัชญาชีวิต หรืออุดมคติแห่งตนซึ่งภายหลังจะก่อรูปมาเป็นอุปนิสัย หรือคุณลักษณะของแต่ละบุคคล และจะรวมกันเป็นบุคลิกภาพอันเป็นเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น¹

นอกจากนี้ ซี เคลดแมน (Herbert C. Kelman) ได้กล่าวถึงขบวนการ 3 ประการที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติคือ

1. การยินยอม (Compliance) จะเกิดขึ้นเมื่อบุคคลยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่น เพราะต้องการให้ผู้อื่นปฏิบัติต่อตนในทางที่ตนต้องการหรือพอใจ
2. การลอกเลียนแบบ (Identification) จะเกิดจากการที่บุคคลนั้น ๆ ยอมรับอิทธิพลจากผู้อื่น เพราะต้องการสร้างพฤติกรรมของตนขึ้นให้เหมือนกับบุคคลอื่นในสังคม เพื่อที่จะติดต่อกับหรือมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Bloom B.S., and other, อ้างถึงในเชคส์คีย์ โฆวาสินธุ์, การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ, หน้า 39 - 40.

3. การที่บุคคลยอมรับอิทธิพลหรือพฤติกรรมต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านั้นเหมาะสมกับระบบค่านิยมที่มีอยู่ในตัวเขา (Internationalization)¹

เรม เมอร์ส (Remmers) กล่าวว่า ทศนคติสามารถจะเปลี่ยนแปลงได้ แต่บางกรณีก็อาจเปลี่ยนแปลงน้อยมาก หรือเปลี่ยนแปลงได้ยากมาก²

ในเรื่องของการเปลี่ยนแปลงทัศนคตินี้ นักจิตวิทยาหลายท่านได้สร้างทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติไว้หลายทฤษฎี เช่น

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับความตรงกันหรือเหมือนกันของความคิด (Theory Cognitive Consistency)³

ไฮเดอร์ (Heider) ได้เสนอความคิดซึ่งสนับสนุนทฤษฎีนี้ว่า เมื่อ ก ชอบ ข และ ข ชอบสิ่งของของ ค จะมีแนวโน้มทำให้ ก ชอบสิ่งของของ ค ด้วย ส่วนประกอบสามส่วนคือ ก ข และ ค อาจมีความเกี่ยวข้องกันทางด้านบวกและลบคือ ข อาจจะชอบ ค หรือ ข ไม่ชอบ ค ภาวะการณ์ที่สมดุลจะเกิดเมื่อความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประกอบนั้นเป็นไปทางด้านบวก (เช่น ข ชอบ ค และ ก ชอบ ค) หรือความสัมพันธ์ระหว่าง 2 คู่ เป็นไปทางด้านลบ (เช่น ก ไม่ชอบ ค และ ข ไม่ชอบ ค แต่ ก ชอบ ข) แต่เมื่อมีความสัมพันธ์กันระหว่าง 3 คู่ เป็นไปทางด้านลบ หรือความสัมพันธ์คู่หนึ่งเป็นไปทางด้านลบ ภาวะนี้จะทำให้เกิดสถานการณ์

¹ Herbert C. Kelman, "Compliance, Identification and Internationalization: Three Processes of attitude Change," in Reading Attitude Theory and Measurement, pp.469-471.

² H.H. Remmers, Introduction to Opinion and Attitude Measurement, (New York : Harper and Brothers Publishers, 1954), pp.6-7.

³ ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ : การวัด การเปลี่ยนแปลงและพฤติกรรมอนามัย (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2520), หน้า 71 - 72.

ที่ไม่ปกติเกิดขึ้น คือ เป็นภาวะการณ์ที่ขาดความสมดุล จะมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงของความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดภาวะการณ์ที่สมดุลขึ้น ความสัมพันธ์ของส่วนประกอบต่าง ๆ จะเปลี่ยนแปลงมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับทิศทางของความสัมพันธ์ของแต่ละส่วนประกอบ

2. ทฤษฎีการมีส่วนร่วม (Action Participation Theory)¹

จากผลการศึกษาจิตวิทยาสังคมของเลวิน (Lewin) หลายเรื่องเกี่ยวกับการให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วยตนเอง สามารถที่จะทำให้เกิดพฤติกรรมและทัศนคติเปลี่ยนแปลงไปได้ และในปี ค.ศ. 1947 เลวิน (Lewin) จึงได้เสนอเป็นทฤษฎีขึ้นที่มีความสำคัญว่า "การเปลี่ยนแปลงทัศนคติและพฤติกรรม สามารถที่จะเกิดขึ้นได้โดยการจัดสถานการณ์ให้บุคคลเข้าไปมีส่วนร่วมภายในกิจกรรมของกลุ่ม"

3. ทฤษฎีการตัดสินทางสังคม (Social Judgement Theory)²

ผู้นำในทฤษฎีนี้ได้แก่ เซอร์ฟ (Sherif) และฮอฟแลน (Hovland) ซึ่งเชื่อว่า ขบวนการในการปรับตัวของบุคคลนั้นเกิดจากปฏิริยาทัศนคติของบุคคลนั้นกับสิ่งแวดล้อม และในขบวนการของการเปลี่ยนทัศนคตินี้มีขั้นของขบวนการเกิดขึ้นสองขั้น คือ

ขั้นที่ 1 บุคคลจะตัดสินและให้การวินิจฉัยข่าวสารที่เขาได้รับใหม่โดยเอาความรู้หรือข่าวสารที่เขาเคยได้รับมามีส่วนเกี่ยวข้องด้วย

ขั้นที่ 2 ทัศนคติจะเกิดขึ้นหลังจากได้ทำการวินิจฉัยหรือตัดสินใจแล้ว

ทัศนคติจะเปลี่ยนไปมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับความแตกต่างของข่าวสารใหม่กับข่าวสารที่บุคคลนั้นมีอยู่แล้ว

¹ถวิล ชาราโกชน์, จิตวิทยาสังคม (ฉบับที่ : โรงพิมพ์ทัศนโกศล, 2522),

หน้า 79.

² Charles A. Kiesler, Barry E. Collins, and Norman Miller, Attitude Change, (New York : John Wiley and Sons, 1969), pp.238-244.

4. ทฤษฎีเกี่ยวกับความขัดแย้งของความคิด (Cognitive Dissonance Theory)¹

ประภาเพ็ญ ไค้กล่าวถึงทฤษฎีนี้ที่สร้างขึ้นโดย เฟสติงเกอ (Festinger) ว่าเมื่อ ค.ศ. 1957 ความคิดของทฤษฎีนี้มีพื้นฐานมาจากธรรมชาติ กลไกการปรับตัวของมนุษย์ ซึ่งสรุปว่า มนุษย์ไม่สามารถจะทนต่อสิ่งที่เปลี่ยนแปลง ชัดแย้งหรือไม่ลงรอยกันได้ ซึ่งขยายความได้ว่า เมื่อใดคนมนุษย์มีสิ่งขัดแย้งกัน มนุษย์จะพยายามหาทางที่จะขจัดความขัดแย้งนั้นให้หมดไป เมื่อภาวะทางจิตใจอยู่ในภาวะที่ขัดแย้งหรือไม่ลงรอยกัน ภาวะจิตใจนี้จะทำให้เกิดสิ่งสองสิ่งขึ้นในตัวบุคคลคือ กระตุ้นให้บุคคลนั้นมีกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง (Activate) และ นำทาง (Direct) ให้บุคคลนั้นมีปฏิกิริยาไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง ซึ่งการทำกิจกรรมนั้น ๆ จะทำให้ภาวะความไม่สบายใจอันเกิดจากความขัดแย้งของความคิดลดลงได้

การวัดทัศนคติ

ทัศนคติเป็นนามธรรมเป็นความรู้สึก ส่วนบุคคลซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงได้ ฉะนั้นการวัดทัศนคติจึงไม่สามารถวัดโดยตรงได้ แต่วัดทางอ้อมได้จากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือจากการแสดงออกทางภาษา (Verbal Expression) ซึ่งวัดได้ในรูปของความเห็น (Opinion) ในการวัดทัศนคติจึงมักมีข้อตกลงเบื้องต้น 3 ประการ คือ

1. การศึกษาทัศนคติเป็นการศึกษาความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลที่มีลักษณะคงเส้นคงวา หรืออย่างน้อยก็เป็นความคิดหรือความรู้สึกที่จะไม่เปลี่ยนแปลงในช่วงเวลาหนึ่ง
2. ทัศนคติเป็นสิ่งที่ไม่สามารถวัดหรือสังเกตได้โดยตรง ฉะนั้นการวัดทัศนคติจึงเป็นการวัดทางอ้อมจากแนวโน้มที่บุคคลแสดงออกหรือประพฤติปฏิบัติอย่างมีระเบียบแบบแผนที่คงที่ ไม่ใช่การวัดพฤติกรรมโดยตรงของมนุษย์

¹ประภาเพ็ญ สุวรรณ, ทัศนคติ : การวัดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและอนามัย,

3. การศึกษาทัศนคติของบุคคลนั้นไม่ใช่เป็นการศึกษาเฉพาะทิศทางทัศนคติของบุคคลเท่านั้น แต่ต้องศึกษาถึงระดับความมากน้อยหรือความเข้มของทัศนคตินั้น ๆ ด้วย¹ ส่วนการวัดนั้นจะอาศัยอ้างอิงจากพฤติกรรมการแสดงออกซึ่งสามารถแบ่งได้เป็น

3 ลักษณะ คือ

1. ทัศนคติเชิงนิมาน แสดงออกในลักษณะความพอใจ เห็นด้วย สนับสนุน ปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ

2. ทัศนคติเชิงนิเสช เป็นการแสดงออกในลักษณะตรงกันข้ามกับลักษณะเชิงนิมาน เช่น ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย ไม่ยินดี ไม่ร่วมมือ

3. ทัศนคติที่เป็นกลาง แสดงออกในลักษณะที่ไม่เป็นทั้งเชิงนิมาน และนิเสช แต่อยู่ระหว่างกลาง ไม่เข้าข้างใดข้างหนึ่ง เช่น รู้สึกเฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด เป็นต้น²

เนื่องจากการวัดทัศนคติส่วนใหญ่จะเกี่ยวกับความเข้มของความรู้สึกที่บุคคลตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งในที่นี้คือ ภาษา ซึ่งในภาษาวัดผลจะเรียกว่าข้อความวัดทัศนคติ

(Attitude Statement) ฉะนั้นการวัดทัศนคติที่ขึ้นขึ้นอยู่กับการเขียนข้อความทัศนคตินี้เองว่า เขียนได้กี่แค่ไหน นักวัดทัศนคติที่มีชื่อเสียงหลายท่าน เช่น Thurstone, Chave, Likert, Eward ได้ให้ข้อเสนอแนะในการสร้างข้อความวัดทัศนคติไว้สรุปได้ดังนี้

1. พยายามหลีกเลี่ยงข้อความที่อ้างถึงอดีต หรือสิ่งที่ผ่านมาแล้ว เพราะในปัจจุบันทัศนคติต่อสิ่งที่ผ่านมาแล้วนั้นอาจจะไม่สอดคล้องกับทัศนคติที่มีต่อสิ่งนั้นในขณะที่สิ่งนั้นหรือเหตุการณ์นั้นเกิดขึ้นก็ได้ ฉะนั้นการวัดทัศนคติควรใช้ข้อความนั้นที่กล่าวหรืออ้างถึงเหตุการณ์ปัจจุบันมากกว่า

2. พยายามหลีกเลี่ยงข้อความที่เป็นจริงหรือสามารถตีความได้ว่าเป็นจริง ตามข้อความนั้น ๆ เพราะจะทำให้ผู้ตอบแบบสอบถามนั้นตอบสนองไปในทิศทางเดียวกันหมด ซึ่งเมื่อ

¹ เชคส์กี้ โฆวาสินธุ์, การวัดทัศนคติและบุคลิกภาพ, หน้า 41.

² สมศักดิ์ สินธุระเวชญ์, "การวัดเจตนคติในวิชาคณิตศาสตร์", มิตรครู 21

ทัศนคติที่ต่างกันอยู่ใช้กันเพียงแบบสอบถามอย่างง่าย ๆ เป็นเครื่องวัดซึ่งทำให้ไม่ได้ทัศนคติที่ต้องการ เพราะแบบสอบถามเหล่านั้น ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าแต่ละข้อวัดในเรื่องเดียวกันหรือไม่ นอกจากนี้หน่วยการวัดก็ยังไม่ดีเท่าที่ควร และการให้คะแนนก็ยังไม่มีการยืนยันว่าความแตกต่างระหว่างคะแนน 40 และ 50 จะเป็นอย่างไรเกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างคะแนน 70 และ 80 ในมาตราส่วนเดียวกันหรือไม่ เซอร์สโตนจึงพยายามที่จะหาวิธีวัดทัศนคติของบุคคลโดยใช้มาตราส่วนที่มีหน่วยเท่า ๆ กัน โดยลงความเห็นว่า ทัศนคติของบุคคลต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เริ่มจากความพึงพอใจในสิ่งนั้นมากที่สุด และลดน้อยลงมาจนกระทั่งถึงความพึงพอใจน้อยที่สุด มาตราส่วนชุดหนึ่ง ๆ จะแสดงให้เห็นว่า บุคคลคนหนึ่งมีความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งมากน้อยเพียงใด

มาตราส่วนชุดหนึ่ง ๆ ของเซอร์สโตน ประกอบด้วยประโยคประมาณ 20 ประโยคหรือมากกว่านี้ ประโยคเหล่านี้จะเป็นตัวแทนระดับความคิดเห็นต่าง ๆ กัน ผู้ถูกทดสอบจะแสดงให้เห็นว่าคนเห็นด้วยกับประโยคใดบ้างในระดับมากน้อยเพียงใด แต่ละประโยคจะกำหนดค่าไว้โดยเริ่มจาก 0.0 ซึ่งหมายถึงความไม่พึงพอใจมากที่สุดขึ้นไปถึง 5.5 สำหรับความรู้สึกเป็นกลาง ๆ และจนกระทั่งถึง 11.0 ซึ่งเป็นค่าสูงสุด สำหรับแทนความรู้สึกพึงพอใจมากที่สุด¹

หลักในการสร้างมาตราส่วนของเซอร์สโตน มี 7 ชั้นคือ

ขั้นที่ 1 การรวบรวมข้อความขั้นต้น (The Correction of a Preliminary List of Statement) ข้อความที่รวบรวมนี้ผู้วิจัยอาจคิดขึ้นเองหรือนำมาจากผู้อื่นก็ได้ เมื่อได้มากพอแล้ว และคิดว่าครอบคลุมมาตราวัดทัศนคติที่ต้องการวัดแล้วจึงทำการตรวจทานพิจารณาเขียนใหม่ให้กระชับรัดกุม

ขั้นที่ 2 การกำหนดค่าให้ข้อความ (Evaluation of Statement) นำ

¹ Cronbach, Lee J., Essential of Psychological Testing (New York : Harper and Brothus Publishers, 1949), pp. 369-370.

ข้อความที่ผ่านการกระทำตามขั้นที่ 1 แล้วมาทำการประเมินค่าเพื่อกำหนดน้ำหนักของข้อความ คือ กำหนดว่าข้อความนั้นควรจะอยู่ในตำแหน่งใดในมาตราวัดทัศนคตินั้น โดยให้ผู้มีความรู้ความสามารถค่านทัศนคติเป็นผู้ตัดสิน

ขั้นที่ 3 กำหนดค่าของข้อความ

นำผลการตัดสินจากขั้นที่ 2 มาแจ้งนำว่า ข้อความหนึ่ง ๆ จะจัดอยู่ในกองใด ก็ครั้ง (นำมาหาความถี่) จากนั้นจึงหาค่าประจำ (Scale Value) ของข้อความแต่ละข้อความโดยใช้ค่ามัธยฐาน (Median) และทำการเลือกข้อความโดยพิจารณาจากค่าประจำ (Scale Value) ที่เหมาะสมและจากค่าเบี่ยงเบนหรือไคล

ขั้นที่ 4 การเลือกข้อความขั้นสุดท้าย

นำข้อความที่ผ่านขั้นตอนที่ 3 แล้วมาเรียงลำดับมัธยฐานเพื่อทำการเลือกข้อความที่จะแทนค่าทัศนคติในมาตราวัดนั้นค่าละ 2 - 3 ข้อความ (จำนวนข้อความที่จะใช้วัดขึ้นอยู่กับ การกำหนดช่วงทัศนคติ (Attitude Scale)ว่าจะใช้กี่ช่วงและจะเลือกใช้ช่วงละกี่ข้อความ)

ขั้นที่ 5 การกำจัดข้อความที่มี 2 นัย (

ข้อความที่มี 2 นัย คือ ข้อความกำกวมซึ่งกำจัดได้โดยพิจารณาจากค่าเบี่ยงเบนหรือไคล โดยเลือกข้อที่มีค่าเบี่ยงเบนหรือไคลน้อยเอาไว้

ขั้นที่ 6 การกำจัดข้อความที่ไม่เกี่ยวข้อง (Irrelevant Statements)

ขั้นนี้เป็นการทดสอบว่าข้อความที่สร้างขึ้นมีมัธยฐานเท่ากันนั้นมีความเกี่ยวข้องจริงหรือไม่ ซึ่งทำได้โดยการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาพิจารณาว่า คนที่เลือกข้อความใดข้อความหนึ่งในมาตราวัดจะเลือกข้อความอื่นที่มีน้ำหนักเท่ากันหรือไม่ ถ้าเลือกแสดงว่ามีความเกี่ยวข้องกันจริง

ขั้นที่ 7 การสร้างเกณฑ์ปกติ

ซึ่งใช้วิธีสร้างเช่นเดียวกับการสร้างเกณฑ์ปกติของแบบทดสอบอื่น ๆ

ขั้นตอนในการสร้างมาตราส่วนของเซอร์สโตอาจกล่าวโดยสรุปได้ 3 ขั้น คือ

1. ขั้นรวบรวมประโยค
2. ขั้นจัดลำดับประโยค
3. ขั้นทดสอบ

การสร้างแบบทดสอบทัศนคติของ เซอร์ส โทนี่ คอนซังยาก และ ซัมซัน ค่าความ-
เชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบทดสอบชนิดนี้จะมีประมาณ .85 ซึ่งนับว่าค่อนข้างสูง
สำหรับแบบทดสอบสั้น ๆ เช่นนี้

นอกจากแบบทดสอบทัศนคติของ เซอร์ส โทนี่ แล้ว ก็ยังมีแบบทดสอบที่แพร่หลายอีกแบบหนึ่ง
ซึ่งเป็นของ ลิเคอร์ท (Likert)

แบบทดสอบทัศนคติตามวิธีการ ของลิเคอร์ท (Likert) เป็นแบบที่มีผู้นิยมใช้มากที่สุด
เป็นวิธีที่เรียกว่า Summated Rating Scale มาตราส่วนตามวิธีของลิเคอร์ท ประกอบด้วย
ประโยคต่าง ๆ ที่จัดเป็นตัวแทนของทัศนคติที่ต้องการ โดยใช้ประโยคอย่างน้อยที่สุด 18 ประ-
โยคอย่างมากที่สุด 200 ประโยคก็ได้ แต่ละประโยคจะเป็นตัวแทนความรู้สึกพึงพอใจและความ
รู้สึกไม่พึงพอใจต่อสิ่งของบุคคล หรือสถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง ผู้ถูกทดสอบจะแสดงความรู้สึก
ของตนต่อประโยคแต่ละประโยคออกมาตามมาตราส่วน 5 ระดับคือ เห็นด้วยอย่างมาก เห็นด้วย
เฉย ๆ (ไม่แน่ใจ) ไม่เห็นด้วยและไม่เห็นด้วยอย่างมาก ตามลำดับ ส่วนการให้คะแนนกระทำ
ดังนี้

ประโยคที่เป็นตัวแทนของความรู้สึกพึงพอใจให้คะแนนดังนี้

เห็นด้วยอย่างมาก 5 คะแนน

เห็นด้วย 4 คะแนน

เฉย ๆ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย 2 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างมาก 1 คะแนน

ประโยคที่เป็นตัวแทนของความรู้สึกไม่พึงพอใจให้คะแนนกลับกันดังนี้

เห็นด้วยอย่างมาก 1 คะแนน

เห็นด้วย 2 คะแนน

เฉย ๆ 3 คะแนน

ไม่เห็นด้วย 4 คะแนน

ไม่เห็นด้วยอย่างมาก 5 คะแนน

คะแนนที่แสดงทัศนคติของคนคนหนึ่งจะได้จากคะแนนรวมของทุก ๆ ประโยค เช่น ถ้าแบบทดสอบประกอบด้วยประโยคทั้งหมด 30 ประโยค จะได้คะแนนดังนี้ ผู้ที่แสดงความรู้สึกพึงพอใจมากที่สุดต่อประโยคที่เป็นตัวแทนความรู้สึกพึงพอใจ และแสดงความไม่พึงพอใจมากที่สุดต่อประโยคที่เป็นตัวแทนของความรู้สึกไม่พึงพอใจ จะได้คะแนนเท่ากับ $30 \div 5 = 150$ คะแนน ผู้ที่แสดงความรู้สึกเป็นกลาง ๆ ทั้งหมดได้ $30 \div 3 = 90$ คะแนน ผู้ที่แสดงความรู้สึกไม่พึงพอใจมากที่สุดได้ $30 \div 1 = 30$ คะแนน

ฉะนั้นคะแนนของทุก ๆ คนจะอยู่ระหว่าง 30 - 150 คะแนน ถ้าผู้ใดได้คะแนนสูงกว่า 90 คะแนนให้ตัดสินว่า บุคคลนั้นมีทัศนคติไปในทางที่พึงพอใจต่อสิ่งนั้น

การสร้างมาตราวัดทัศนคติของลิเคอร์ท (Likert) มีลำดับขั้นของการสร้างดังนี้

ขั้นที่ 1 พิจารณาว่าเราจะวัดทัศนคติของใครต่ออะไร และให้ความหมายของทัศนคติและสิ่งที่จะวัดนั้นให้แน่นอน

ขั้นที่ 2 เมื่อตีความหมายของสิ่งที่จะวัดแน่นอนแล้ว ก็สร้างข้อความในแต่ละหัวข้อ นั้น ๆ โดยให้คลุมเนื้อหาแต่ละหัวข้อ จากนั้นก็พิจารณาว่า ข้อความเหล่านั้นเป็นข้อความที่ถามเกี่ยวกับความรู้สึกหรือความเชื่อของผู้ตอบ ซึ่งลิเคอร์ท (Likert) ได้กล่าวถึงหลักในการสร้างข้อความไว้ดังนี้

1. ข้อความควรเขียนในแง่ความรู้สึก ความเชื่อหรือความตั้งใจที่จะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใดไม่ใช่ขอเท็จจริง
2. ข้อความที่บรรจุลงในสเกล (Scale) จะต้องประกอบด้วยข้อความที่เป็นบวก (Positive) และลบ (Negative) ควบคู่กันไป
3. ข้อความแต่ละข้อความจะต้องสั้น เข้าใจง่าย ชัดเจน
จำนวนข้อความที่สร้างขึ้นครั้งแรกควรมีประมาณ 30 ข้อความขึ้นไป เพราะจะต้องเลือกข้อความให้เหลือประมาณ 20 - 25 ข้อความ ในแต่ละหัวข้อของสิ่งที่เราจะวัด (ถ้ามีหลายหัวข้อ)

เมื่อได้ข้อความแล้วก็บรรจุลงในสเกล (Scale) โดยให้มีตัวเลือก 5 ตัว เลือก
ดังกล่าว

ขั้นที่ 3 ทดลองใช้แบบทดสอบที่สร้างขึ้นกับกลุ่มที่มีลักษณะพื้นฐานคล้ายกับกลุ่มที่เรา

จะศึกษา เพื่อที่จะปรับปรุงและคัดเลือกข้อความโดยวิธีการวิเคราะห์ข้อความ (Item Analysis) จำนวนผู้ที่ใช้ทดลองแบบทดสอบนี้อาจใช้ประมาณ 80 - 100 คน

การวิเคราะห์ข้อความนี้ทำเพื่อคัดเลือกเอาเฉพาะข้อความที่มีความแตกต่างของคะแนนในกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุด กับกลุ่มที่ได้คะแนนต่ำสุด เพราะถือว่าข้อความเหล่านี้สามารถจะวัดความรู้ที่แตกต่างกันได้ เช่นมีผู้ตอบแบบทดสอบ 100 คน เมื่อเรียงคะแนนของแต่ละคนจากมากที่สุดไปหาน้อยที่สุดในกลุ่มที่ได้คะแนนสูงสุดและต่ำสุด เลือกบุคคลมากรวมละ 25 คน จากทั้ง 2 กลุ่ม นี้นำมาเลือกข้อความโดยคำนวณหาค่า t ของแต่ละข้อความโดยใช้สูตร

$$t = \frac{X_H - X_L}{\sqrt{\frac{S_H^2}{N_H} + \frac{S_L^2}{N_L}}}$$

X_H มีขิม เลขคณิตของคะแนนในกลุ่มสูง

X_L มีขิม เลขคณิตของคะแนนในกลุ่มต่ำ

S_H^2 ความแปรปรวนของการกระจายของคะแนนในกลุ่มสูง

S_L^2 ความแปรปรวนของการกระจายของคะแนนในกลุ่มต่ำ

N_H จำนวนคนที่เลือกมาจากกลุ่มคะแนนสูง

N_L จำนวนคนที่เลือกมาจากกลุ่มคะแนนต่ำ

แต่ $N_H = N_L$

$$t = \frac{\bar{X}_H - \bar{X}_L}{\sqrt{\frac{\sum (X_H - \bar{X}_H)^2 + \sum (X_L - \bar{X}_L)^2}{N(N-1)}}$$

$$\sum (X_H - \bar{X}_H)^2 = \sum X_H^2 - \frac{(\sum X_H)^2}{N}$$

$$\sum (X_L - \bar{X}_L)^2 = \sum X_L^2 - \frac{(\sum X_L)^2}{N}$$

ค่าที่ (t) เป็นค่าความแตกต่างของข้อความหนึ่ง ๆ ในระหว่างกลุ่มคะแนนสูงกับกลุ่มคะแนนต่ำ (ลิเคอร์ท (Likert)) ให้กฎไว้ว่า ถ้าค่าที่ (t) เท่ากันหรือมากกว่า 1.75 เป็นเครื่องชี้ว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนของข้อความนั้นในกลุ่มคะแนนสูงกับ กลุ่มคะแนนต่ำ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ (N = 25) การเลือกข้อความนั้นเราต้องการเลือกข้อความที่สามารถวัดความแตกต่างได้จริง ๆ ระหว่างกลุ่มคะแนนสูงกับกลุ่มคะแนนต่ำ เมื่อคำนวณค่าที่ (t) ของแต่ละข้อความได้แล้ว ก็เรียงลำดับข้อความจากค่าสูงไปหาค่าต่ำแล้วเลือกข้อความไว้เท่าจำนวนที่ต้องการบรรจุลงในสเกล (Scale) สำหรับใช้กลุ่มที่เราจะศึกษาต่อไป

ค่าความเที่ยงตรง (Reliability) ของคะแนน

การหาค่าของความเที่ยงตรงของคะแนนที่ได้จากมาตราวัดของลิเคอร์ท (Likert) นี้ทำได้โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนข้อคู่ และคะแนนข้อคี่ โดยวิธีแบ่งครึ่ง (Split-Half Method) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของคะแนนนี้ควรจะมากกว่า .85

ความสำคัญของทัศนคติต่อการอ่าน

ทัศนคติต่อการอ่านเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านการอ่านทั้งที่มีนักการศึกษาหลายท่านได้กล่าวไว้ เช่น

เกตส์ (Gates) พบว่า มีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากสติปัญญาหรือเชาวน์ที่มีอิทธิพลต่อความเจริญงอกงามในการอ่านอีกคือ เชื่อชาติ เพศ ฐานะทางเศรษฐกิจ

สังคม วิธีสอนของครู ความแตกต่างระหว่างบุคคลและหนังสือที่อ่าน นอกจากนี้ยังมีสถานการณ์อื่นๆ อีกที่ทำให้เด็กมีความเจริญในการอ่านแตกต่างกันคือสุขภาพ ทักษะที่มีต่อการอ่าน ความสามารถของครู ประสบการณ์ของนักเรียน และลักษณะของการอบรมที่เด็กได้รับในชั้นอนุบาล เป็นต้น¹

ส่วน รัสเซล (Russel) ได้ให้ข้อเสนอแนะถึงสิ่งที่ครูควรคำนึงในการสอนอ่านไว้ว่า ในการสอนอ่านครูควรได้คำนึงถึงทั้งในด้านทักษะในการอ่าน นิสัยในการอ่าน และทัศนคติต่อการอ่านกล่าวคือ

1. ทักษะในการอ่าน

ความชำนาญในการอ่านต้องอาศัยการฝึกฝนอย่างเพียงพอโดยเฉพาะเด็กวัยเริ่มเรียนระดับประถมศึกษา ทักษะต่าง ๆ ที่ครูควรคำนึงถึงคือ

ก. ความสามารถในการอ่าน คือส่งเสริมให้เด็กอ่านด้วยความเข้าใจ

ข. ความสามารถในการจำ คือจดจำคำใหม่ ๆ จากตอนที่อ่านได้

ค. ความสามารถในการอ่านออกเสียง โดยมีจังหวะและออกเสียงให้ผู้ฟังสนใจ

ง. มีความสามารถในการอ่านในใจได้เร็วกว่าอ่านออกเสียง

จ. มีความสามารถในการเลือกและจับกลุ่มความคิด ตลอดถึงการตอบปัญหาและเข้าใจคำสั่ง

ฉ. มีความรู้ในการปรับปรุงแก้ไขแสงสว่างที่ใช้ในการอ่าน

ช. มีความสามารถในการใช้การอ่าน เป็นแนวทางในการค้นหาความรู้ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ

¹ Gates, Arthur I., "Teaching Reading" What Research

Says to the Teacher, 4th Reprint National Education Association, 1960, p.7-12.

2. นิสัยในการอ่าน ควรฝึกฝนเด็กให้เก็คนิสัยที่ดีในการอ่าน ดังนี้
- ก. รู้จักวางหนังสือให้ถูกที่ โดยพิจารณาเนื้อหาจากหนังสือนั้น ๆ
 - ข. ถือหนังสือให้ถูกท่า
 - ค. ช่วยตัวเองในการใช้วัสดุ หรือหนังสือ เพื่อให้ได้สาระที่ต้องการ
 - ง. มีนิสัยรักการอ่านอย่างอิสระ ทั้งเพื่อความเพลิดเพลินและความรู้
 - จ. อ่านในใจได้โดยไม่ต้องใช้นิ้วชี้หรือทำปากขมุบขมิบ
 - ฉ. รู้จักเปลี่ยนทิศทางทั้งของหนังสือและร่างกายเพื่อให้ถูกกับทางเดินของแสงสว่าง

3. ทัศนคติที่มีต่อการอ่าน ครูควรส่งเสริมทัศนคติต่อการอ่านของเด็ก ดังนี้
- ก. มีความสนใจในการอ่าน ทั้งเพื่อความเพลิดเพลินและความรู้
 - ข. รู้ถึงคุณค่าของการอ่านหนังสือ และรู้จักใช้ประโยชน์จากการอ่าน
 - ค. มีความปรารถนาที่จะแนะนำเรื่องที่ดีเป็นพิเศษให้ผู้อื่นได้อ่านด้วย
 - ง. มีความเข้าใจว่า การอ่านสามารถช่วยแก้ปัญหา และเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ ๆ
 - จ. มีความซาบซึ้งในคุณค่าของผู้ประพันธ์ที่ได้เขียนหนังสือเรื่องนั้นๆ ขึ้น¹

นอกจากนี้ ทิงเกอร์ (Tinker) ได้กล่าวไว้ว่า ทัศนคติมีความสัมพันธ์กับการปรับตัวส่วนบุคคลและการปรับตัวทางสังคมอย่างมาก การที่เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน ครู เพื่อนักเรียนและการอ่านเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ทัศนคติที่ดีต่อการเรียนและการอ่าน จะช่วยให้เด็กประสบผลสำเร็จในการเรียน ส่วนทัศนคติที่ไม่ดีจะขัดแย้งกันข้ามกันก็คือ จะทำให้การเรียนล้มเหลวได้ การที่เด็กปรับตัวได้ดีทั้งทางส่วนตัวและทางสังคม จะช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ในโรงเรียน และจะช่วยให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอ่านได้

¹

นอกจากนี้ทัศนคติของบิดามารดา และของเพื่อน ๆ ต่อการอ่านก็มีอิทธิพลต่อการอ่านของเด็กมาก ดังนั้นการที่เด็กจะอ่านได้ก็เพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับทัศนคติที่มีต่อการอ่านด้วย¹

แมคคิลลอป (Mckillop) กล่าวว่า การตีความหมายหรือการที่จะเข้าใจข้อความต่าง ๆ ที่อ่านขึ้นอยู่กับความมุ่งหมายในการอ่าน และขึ้นอยู่กับทัศนคติของผู้อ่านอีกด้วย² ซึ่งความคิดนี้เน้นให้เห็นถึงความสำคัญของทัศนคติต่อการอ่านเช่นเดียวกับความเห็นของทิงเกอร์

การสร้างเสริมทัศนคติต่อการอ่าน

สุจิต เหล่าสุนทร ได้กล่าวถึงการสร้างเสริมทัศนคติไว้ว่า การสร้างทัศนคติขึ้นอยู่กับ ความรู้ ความเข้าใจ ประสบการณ์ที่พึงพอใจ ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงหรือเน้นแผ่นดินยิ่งขึ้น ได้จากความรู้ ความเข้าใจ และประสบการณ์เช่นเดียวกัน³ และทัศนคติก็มักจะเปลี่ยนแปลงอยู่บ่อย ๆ ฉะนั้นการเปลี่ยนทัศนคติจึงอาจทำได้โดยการให้เกิดความเข้าใจใหม่ อาจเป็นไปได้โดยการเพิ่มเติมความรู้โดยตรง หรือโดยเพิ่มประสบการณ์ใหม่ที่แตกต่างกับผู้ที่ไม่เห็นด้วย⁴

ส่วนอลพอร์ต (Allport) กล่าวว่า การสร้างทัศนคติให้แก่เด็กนั้น การเรียนมีส่วนช่วยได้มาก ทัศนคติของเด็กได้มาจากประสบการณ์ต่าง ๆ ซึ่งถ้าประสบการณ์นั้นส่งผลสำเร็จ ทัศนคติที่ดีจะค่อย ๆ ก่อตัวขึ้น ความสามารถในการอ่านของเด็ก เกิดจากสถานการณ์

¹ Finker, Miles A., Teaching Elementary Reading, p.36.

² Mckillop, Ann S., The Relationship Between the reader's Attitude and Certain Types of Reading Responses, (New York : Bureau of Publications Teacher's College, Columbia University, 1952), p.225.

³ สุจิต เหล่าสุนทร, จิตวิทยาการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์เกิลด์ไทย, 2518), หน้า 148.

⁴ เลมเดียวกัน, หน้า 146.

ทางการเรียนของเด็กด้วย ดังนั้น ครูที่ต้องการให้เด็กมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาต่าง ๆ จะต้องมียุทธวิธีการสอนที่ถูกต้องด้วย¹

จะเห็นว่า การสร้างทัศนคติที่ดีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดนั้นขึ้นอยู่กับการจัดประสบการณ์ที่น่าพึงพอใจให้กับเด็ก ในด้านการอ่านก็เช่นกันหากครูต้องการจะสร้างทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน ครูก็ต้องจัดประสบการณ์ด้านการอ่านที่เด็กพึงพอใจ ประสบการณ์อย่างหนึ่งที่ครูสามารถจัดให้กับเด็กเพื่อสร้างเสริมทัศนคติที่ดีต่อการอ่านก็คือ การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านงานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอ่านกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ในค่านทัศนคตินั้นมีผลงานวิจัยค่าน้อยอยู่หลายเรื่อง แต่ส่วนใหญ่เป็นไปในแนวการหาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติกับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาต่าง ๆ เช่น สุรางค์ จันทร์เอม ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอ่านและความเข้าใจในการอ่านของนักเรียนที่สำเร็จชั้นประถมศึกษาปีที่สี่ในโรงเรียนประถมศึกษาแห่งหนึ่งในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า ทัศนคติต่อการอ่านและความเข้าใจในการอ่านมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และความสัมพันธ์เป็นไปในลักษณะแปรตามกัน คือ ถ้าคะแนนความเข้าใจในการอ่านต่ำ คะแนนทัศนคติจะต่ำด้วยแต่ถ้าคะแนนความเข้าใจในการอ่านสูงคะแนนทัศนคติจะสูงด้วย²

ส่วนจรล สุวดีดีถาวร ก็ได้ทำการศึกษถึงความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม เขต

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Allport, Gordon W., "Attitude," in C. Murchison, ed. Handbook of Social Psychology, (Clark University Press, Worcester, Mass, 1935), p.418.

² สุรางค์ จันทร์เอม, "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อการอ่านและความเข้าใจในการอ่าน..."

การศึกษาสาม ผลการศึกษาพบว่า ทักษะทางวิทยาศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01¹

ต่อมาพัฒนา หงษ์ภู ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการวิจัยพบว่า ทักษะทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีความสัมพันธ์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เท่ากับ 0.235 และนักเรียนชายกับนักเรียนหญิงมีทัศนคติทางคณิตศาสตร์แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05²

ในเรื่องของการพัฒนาทัศนคตินั้นมีผู้ทำการศึกษาวิจัยไว้ เช่น พัชรีย์ เอี่ยมทัศน ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการเปรียบเทียบผลการสอนวิชาคณิตศาสตร์หน่วย "ร้อยละ" โดยวิธีการบวนการกลุ่มสัมพันธ์ และวิธีสอนแบบธรรมชาติในชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า ผลทางวิจัยปรากฏว่า ค่าเฉลี่ยของคะแนนสอบก่อนและหลังสอนด้วยวิธีแบบธรรมชาติของกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .01 แสดงว่า วิธีสอนแบบธรรมชาติไม่ช่วยให้เกิดการพัฒนาด้านทัศนคติ แต่ค่าเฉลี่ยของคะแนนกลุ่มทดลองที่สอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ศูนย์วิทยทรัพยากร

¹จรัส สวัสดิ์ถาวร, "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางวิทยาศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่สาม เขตศึกษาสาม" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์ 2519)

²พัฒนา หงษ์ภู, "ความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติทางคณิตศาสตร์กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดฉะเชิงเทรา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต ภาควิชาประถมศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522), หน้า จ.

แสดงว่า การสอนด้วยกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์สามารถช่วยพัฒนาทัศนคติได้¹

ท้ายสุด สุณีย์ ชุมจิต ใ้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ห้าที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ก่อนและหลังเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 โดยที่กลุ่มที่ใช้บทบาทสมมติมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนสูงกว่ากลุ่มที่ไม่ใช้ ส่วนในด้านทัศนคติก็เช่นเดียวกัน กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมีทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์แตกต่างกันที่ระดับ .01 และกลุ่มทดลองมีทัศนคติสูงกว่า²

ส่วนสุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ ใ้ศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งได้รับการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบสอบผลปรากฏว่า นักเรียนในกลุ่มทดลองมีทัศนคติทางวิทยาศาสตร์สูงกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 และยังมีทัศนคติทางวิทยาศาสตร์สูงกว่าเมื่อยังไม่ได้รับการสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบสวนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05³

นอกจากนี้ศึกษาสิขน์ มณีพันธ์ ใ้ทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และศึกษาการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ เมื่อใช้บทเรียนแบบโปรแกรม

¹พัชรี เอี่ยมทัศน, "การเปรียบเทียบผลการสอนวิชาคณิตศาสตร์หน่วย "ร้อยละ" โดยวิธีกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์และวิธีสอนแบบขรรคมคา ในชั้นประถมศึกษาปีที่ห้า, (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต, แผนกวิชาประถมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์, 2518)

²สุณีย์ ชุมจิต, "การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทัศนคติค่านิยมมนุษย์สัมพันธ์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ห้าที่เรียนหน่วย "ชีวิตในบ้าน" ด้วยการสอนแบบใช้และไม่ใช้การแสดงบทบาทสมมติ". (วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2523)

³สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ, "การสอนวิทยาศาสตร์แบบสืบสวนกับการเปลี่ยนแปลงทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่สี่" (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตภาควิชาวิจัยการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2517).

กับการสอนตามปกติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ของโรงเรียนเมืองฉาง อำเภอฉาง จังหวัดกุเกตพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ของทั้งสองกลุ่มไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ แต่นักเรียนในกลุ่มทดลองมีทัศนคติทางวิทยาศาสตร์สูงชันกว่าเดิมอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่นักเรียนในกลุ่มควบคุมมีทัศนคติทางวิทยาศาสตร์ไม่เปลี่ยนแปลง¹

สำหรับในต่างประเทศ เรื่องของทัศนคติก็เป็นที่น่าสนใจในหมู่นักการศึกษาได้มีผู้ทำวิจัยไว้หลายเรื่องเช่นกัน เช่น

ฟรานซิส (Francies) ได้ศึกษาทัศนคติทางคณิตศาสตร์ และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนคณิตศาสตร์ของนักเรียน เกรด 4 และ 6 ในโรงเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาพบว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ปานกลางและสูง มีทัศนคติทางคณิตศาสตร์ดีกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ต่ำ และทัศนคติของนักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงเมื่อนักเรียนโตขึ้น²

จอห์น (John) ได้ศึกษาผลการเรียนวิชาศาสตร์ทั่วไปของนักเรียนชั้นปีที่ 8 ในโรงเรียนแห่งหนึ่งโดยแบ่งเป็นสองกลุ่ม กลุ่มควบคุมให้เรียนด้วยวิธีฟังบรรยาย และสาธิตมีส่วนร่วมในการทดลอง และทำการบ้านที่ครูกำหนดให้ ส่วนกลุ่มทดลองให้เรียนด้วยวิธีแก้ปัญหาด้วยตนเองดีกว่ากลุ่มควบคุมในด้านการศึกษาเหตุผล วิธีแก้ปัญหาทำให้มีทัศนคติที่ดีต่อวิชา

¹ศึกษาสิขน์ มณีพันธุ์, "การศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิทยาศาสตร์ เรื่องแสง โดยใช้บทเรียนแบบโปรแกรมกับการสอนตามปกติ" (ปริญญาานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2519).

²Hallie Davis Francies, "Arithmetic Attitude and Arithmetic Achievement of Fourth and sixth Grade Students in Urban, Poverty Area Elementary Schools, Dissertation Abstracts International 32(September 1971): 1333-A.

วิทยาศาสตร์อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01¹

จากงานวิจัยในเรื่องของความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อการอ่านพอสรุปได้ดังนี้

1. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่แตกต่างไปจากปกติ เช่น ใช้บทเรียนแบบโปรแกรม ใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะ หรือหนังสือส่งเสริมการอ่าน จะช่วยให้เด็กเรียนมีพัฒนาการหรือมีสัมฤทธิ์ผลในการเรียนดีกว่าการสอนตามปกติ

2. ทัศนคติมีส่วนสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนวิชาอื่นๆ กล่าวคือ นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อวิชาใดจะทำให้เรียนวิชานั้นได้ดีไปด้วย เช่น เด็กชาย ก มีทัศนคติที่ดีต่อวิชาวิทยาศาสตร์ ผลการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์จะดีด้วย

3. ทัศนคติจะเปลี่ยนแปลงไปในทางที่สูงขึ้นเมื่อเปลี่ยนวิธีสอนจากแบบปกติไปเป็นแบบอื่น เช่น แบบสืบสวนสอบสวนแบบใช้บทเรียนแบบโปรแกรมหรือแบบกระบวนการกลุ่มสัมพันธ์ เป็นต้น ดังเช่นผลการวิจัยของ พัชรีย์ เอี่ยมทัศน สุภาเพ็ญ จริยะเศรษฐ ศีกษาสีพันธ์ มณีพันธ์ และจอห์น (John) ซึ่งกล่าวมาแล้วข้างต้น

ผลจากการวิจัยในเรื่องของการใช้กิจกรรมต่าง ๆ ในการเรียนการสอนและทัศนคติและการพัฒนาทัศนคติเป็นสิ่งที่เราสามารถนำมาใช้ให้เป็นประโยชน์ได้ กล่าวคือ เมื่อครูต้องการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนวิชาใด ๆ ก็ตามครูควรจะได้พัฒนาทัศนคติต่อวิชานั้นควบคู่ไปด้วย ซึ่งสามารถทำได้โดยการเปลี่ยนแปลงวิชาสอนหรือจัดกิจกรรมใหม่ ๆ ที่เด็กพึงพอใจนั่นเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Kenneth Walter John, "A Comparison of Two Methods of Teaching Eight Grade General Science : Traditional and Structured Problem - Solving", Dissertation Abstract 4(october 1966), : 994-995A.

ค. กิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ความหมายของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

คาร์เตอร์ วี กู๊ด กล่าวไว้ว่ากิจกรรมหมายถึง สภาพการณ์ของการเรียนรู้
ในวงกว้างใดๆที่เด็กเข้าร่วมด้วยอย่างเต็มใจเพราะทำให้เด็กได้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตน
ปรารถนา¹

ส่วนจรินทร์ ชานีรัตน์ ได้ให้ความหมายของกิจกรรมไว้ว่า กิจกรรมหมายถึง
ถึงสภาพการเรียนรู้ใดๆที่เด็กได้กระทำด้วยความเต็มใจทั้งทางสมองและทางกาย เพื่อ
เป็นการสนองความต้องการของผู้กระทำให้บรรลุจุดมุ่งหมาย²

นอกจากนี้ วิศิษฐ์ บรรจง กล่าวไว้ว่ากิจกรรมคือการทำให้นักเรียนได้กระทำการต่างๆ
อยู่ตลอดเวลา เช่น ใค้พูด ใค้ถาม ใค้อภิปราย ค้นคว้า เล่านิทาน แสดงละคร วาดภาพ
ทัศนมาตร ฯลฯ ใค้สนุกสนานรื่นเริง³

ฉะนั้นจึงกล่าวได้โดยสรุปว่า กิจกรรมก็คือสภาพการเรียนรู้ที่เด็กได้ใช้ทั้ง
ร่างกายและสมองเพื่อให้บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่วางไว้ เช่น การค้นคว้า อภิปราย เล่า
นิทาน แสดงละคร ฯลฯ ซึ่งทำให้เด็กได้รับความสนุกสนาน และกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน
ก็จะหมายถึงสภาพการเรียนรู้ที่เด็กได้ใช้ทั้งร่างกายและสมองในการประกอบกิจกรรม
เกี่ยวกับการอ่าน เช่น การเล่านิทาน การอ่านนิทาน การแสดงละคร เป็นต้น เพื่อ
ส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการในการอ่านทั้งทางด้านความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติที่
ดีต่อการอ่าน

¹ นอมถึ จงพฤษะ และเจริญใจ บุญหัต, คู่มือการศึกษาวิชาหลักการสอน
(กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มิตรสยาม, 2518), หน้า 47.

² จรินทร์ ชานีรัตน์, รวมศัพท์วิชาการศึกษาศึกษาจิตวิทยา พลศึกษา สุขศึกษาและ
สันตนาการ (กรุงเทพมหานคร : โอเคียนส์โตร์, 2517), หน้า 11.

³ วิศิษฐ์ บรรจง, วิชาการศึกษาหลักการสอน พิมพ์ครั้งที่ 3, (กรุงเทพมหานคร :
กรุงสยามการพิมพ์, 2516), หน้า 131.

ประเภทของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์กิติยวดี บุญเชื้อ ได้แบ่งกิจกรรมส่งเสริมการอ่านภาษาไทยออกเป็น 3 ประเภทคือ

1. กิจกรรมประกอบการสอน เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนต้องจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างสนุกสนานและเกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุด
2. กิจกรรมเสริมบทเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนควรจัดให้ผู้เรียนเพื่อเสริมบทเรียนแต่ละเรื่องให้ครบถ้วนสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. กิจกรรมอิสระ เป็นกิจกรรมที่ผู้สอนน่าจะจัดให้ผู้เรียนเพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รับความสนุกสนาน เพลิดเพลิน มีพัฒนาการและสัมฤทธิ์ผลในการเรียนให้มากที่สุด¹

สำหรับกิจกรรมประกอบการสอนและกิจกรรมเสริมบทเรียน ครูส่วนใหญ่มักจัดให้แก่เด็กเป็นปกติอยู่แล้ว แต่กิจกรรมอิสระนั้นส่วนใหญ่ครูมุ่งไปที่กิจกรรมด้านอื่นเช่น กีฬา ดนตรี ทั้ทั้งที่เราน่าจะสนใจให้เวลาค้นหาการพัฒนาการอ่านของเด็กซึ่งเป็นสิ่งสำคัญบ้างเพราะ แดกแคนนี่ (Daccany) กล่าวว่าการสอนในบทเรียนอย่างเดียวนั้นไม่เพียงพอ บางครั้งต้องมีการสอนซ่อมเสริมเพื่อเป็นการฝึกฝนทักษะนั้นๆให้มีความแม่นยำขึ้น และการสอนควรจะใช้หลายวิธีเพื่อความเหมาะสมกับวัยของเด็ก² ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ สุวีริภรณ์ พิพัฒน์รัฐติกร ที่กล่าวว่า การส่งเสริมทักษะในการอ่านจะประสบผลสำเร็จได้ก็จะต้องมีการฝึกฝนการอ่านให้มากขึ้น³

¹ กิติยวดี บุญเชื้อ, อ้างถึงในรายงานกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน, หน้า 15-16.

²

Daccany, F.R., Teaching the Procedures in School Language Teaching, (Queyzon City : A Lemar Phonix House, Inc., 1967)

³

สุวีริภรณ์ พิพัฒน์รัฐติกร, "การสร้างหนังสืออ่านประกอบร้อยกรองเพื่อฝึกทักษะในการอ่านของนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2523), หน้า 6.

ประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

อัจฉรา ชิวพันธ์ โลกกล่าวถึงประโยชน์ของกิจกรรมส่งเสริมการอ่านไว้ในกิจกรรม "การเล่น" ประกอบด้วยสาระสำคัญและจุดประโยชน์ดังนี้

1. ช่วยให้เกิดพัฒนาการด้านความคิดให้กับนักเรียน
2. ช่วยส่งเสริมทักษะการใช้ภาษาทางการ ฟัง พูด อ่านและเขียน
3. ช่วยในการฝึกทักษะทางภาษา และบทพูด เนื้อหาวิชาต่างๆ
4. ช่วยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงออกซึ่งความสามารถที่มีอยู่
5. ช่วยประเมินผลการเรียนการสอน
6. ช่วยให้นักเรียนเกิดความเพลิดเพลินและผ่อนคลายความตึงเครียดในการเรียน
7. ช่วยจูงใจและสร้างความสนใจของนักเรียน
8. ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความสามัคคี รู้จักกฎระเบียบเพื่อช่วยเหลือกัน
9. ช่วยฝึกความรับผิดชอบ และฝึกให้นักเรียนได้รู้จักปฏิบัติตามกฎเกณฑ์
10. ช่วยให้ครูได้เห็นพฤติกรรมของเด็กได้ชัดเจนยิ่งขึ้น
11. ใช้เป็นกิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน เสริมบทเรียนและสรุปบทเรียน¹

หลักการส่งเสริมการอ่าน

บันลือ พุกกะวัน โลกกล่าวไว้ว่า วิธีส่งเสริมการอ่านเป็นหัวใจสำคัญของครูเพราะความรับผิดชอบในหน้าที่ของครู เกี่ยวกับการสอนอ่านนั้นหาได้สิ้นสุดลงที่การสอนให้เด็กอ่านหนังสือได้เท่านั้นไม่ หมายความว่าส่วนหนึ่งคือการส่งเสริมให้เด็กอ่านหนังสือตามลำพังเองได้ เพื่อส่งเสริมทักษะทางภาษา ความสนใจ และนิสัยรักการอ่าน² ซึ่งการส่งเสริมความสนใจเบื้องต้น

¹อัจฉรา ชิวพันธ์, คู่มือการสอนภาษาไทย กิจกรรมการเล่นประกอบการสอนพิมพ์ครั้งที่ 2, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์อักษรสัมพันธ์, 2521), หน้า 4-5.

²บันลือ พุกกะวัน, วรรณกรรมกับเด็ก, หน้า 125.

อาจทำได้โดยยึดหลักและวิธีการดังนี้

1. ความสามารถในการอ่าน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญของยูเรเนียน ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการจากการฝึก การสอนที่ถูกต้องจะมีพื้นฐานในการอ่านสูงกว่าเด็กที่ได้รับการสอนการฝึกที่ไม่ถูกต้องแบบดูวิธี ฉะนั้นแนวคิดที่ส่งเสริมการเล่นหรือปลูกฝังนิสัยให้รักการอ่านนั้น จึงขึ้นอยู่กับความสามารถของเด็กที่เกิดจากวิธีสอนของครู เช่นกัน¹

นั่นคือ พฤติกรรม² ที่ส่งเสริมแนะวิธีการสอนอ่านไว้ดังนี้

1. ครูควรใจวิธีการสอนหลาย ๆ แบบ ไม่ใช่การสอนแบบเดียว วิธีเดียว
 2. ครูควรมีการเสริมกำลังใจเมื่อเด็กประสบความสำเร็จในการอ่าน
 3. ครูควรเน้นให้ยูเรเนียนมองเห็นหรือได้รับประโยชน์จากการอ่าน
 4. ครูควรเลือกหนังสือที่มีลักษณะตรงกับความสนใจของเด็ก เว้นหนังสือที่คำคดลองจองงาย ๆ เป็นต้น
2. ครูสอนควรวางแนวคิดที่ดีสำหรับอ่าน และส่งเสริมให้เด็กรักการอ่าน ซึ่งอาจทำได้โดย
1. จัดหาหนังสือที่ดีและเหมาะสมกับเด็กให้มากพอ
 2. หาหรือมูมนหนังสือให้อ่าน หายง่าย ไม่วางระเบียบที่เข้มงวดเกินไป ซึ่งเมื่อเด็กทำงานเสร็จมีเวลาก็หยิบอ่านได้
 3. ช่วยชี้ชวน ชักนำไปให้อ่าน โดยวิธีแสดงหนังสือใหม่ที่สนใจ เล่าเรื่องบางตอนที่ดี ๆ สนุก ๆ ลอใจให้เด็กหาอ่านเอง
 4. กำหนดหรือมอบหมายงานประเภทต้องอ่านของคนความบาง เช่น หานิทานมาเล่า ย่อเรื่องดีปลายนิเทศ เป็นต้น
 5. ประสานงานกับผู้ปกครองทางบ้านเกี่ยวกับการส่งเสริมการอ่าน แนะนำให้ผู้ปกครองหาหนังสือให้เด็ก ให้เวลาเด็กในการอ่านบ้างหรือคอยให้ความสนใจ เป็นต้น

¹ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27.

² เรื่องเดียวกัน, หน้า 127 - 129.

3. บทบาทของโรงเรียนในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่าน

1. จัดประกวดการอ่านในลักษณะต่างๆ เช่น อ่านทำนองเสนาะ ร้อยแก้ว ร้อยกรอง แข่งขันเล่านิทาน การอ่านเร็ว และอื่นๆ
 2. จัดทำโครงการที่จะจัดหาหนังสือสำหรับเด็ก อาจได้จากการซื้อหรือขอบริจาค
 3. พยายามผลิตหนังสือแบบง่ายๆ โดยวิธีการโรเนียวเย็บเล่ม หรือแลกเปลี่ยนระหว่างโรงเรียนเท่าที่สามารถทำได้
 4. ควรรวมกลุ่มจัดแสดงหนังสือสำหรับเด็ก จัดแสดงผลงานหรือนิทรรศการเกี่ยวกับหนังสือ และผลงานของเด็ก
 5. ส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสงานในการปรับปรุงการเรียนการสอน การจัดห้องสมุดและอื่นๆ
 6. ส่งเสริมให้ครูและนักเรียนจัดทำข่าวเหตุการณ์ สรุปข่าวประจำสัปดาห์ ที่รวบรวมจากหนังสือพิมพ์ สื่อมวลชนและประกาศ หรือจัดป้ายไว้อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน
 7. ติดต่อกับผู้ปกครองและกรรมการศึกษาเกี่ยวกับการจัดหาหนังสือดีๆ มาไว้สำหรับเด็กบ้างถ้าทำได้
 8. ประสานงานกับห้องสมุดประชาชน เพื่อหมุนเวียนหนังสือมาสู่โรงเรียน เป็นรายสัปดาห์หรือรายเดือนก็ได้
 9. ถ้าโรงเรียนอยู่ใกล้ห้องสมุดประชาชนควรแนะนำนักเรียนให้สมัครเป็นสมาชิกของห้องสมุดประชาชน เพื่อจะได้มีหนังสืออ่านมากขึ้นด้วยการขอยืม
- นอกจากนี้หนังสือ ทุกๆ วัน¹ ยังกล่าวต่อไปถึงวิธีการส่งเสริมการอ่านของเด็กวัยก่อนเรียนและระดับประถมศึกษา อสรุปได้ดังนี้

¹หนังสือ ทุกๆ วัน, วรรณกรรมกับเด็ก..., หน้า 125 - 127.

1. การจัดสภาพแวดล้อมในการอ่าน ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลายประการ เช่น
 - 1.1 การมีหนังสือดีๆที่จะให้เด็กอ่าน ซึ่งเป็นหนังสือที่คัดเลือกอย่างดี หลายรสหลายแบบที่เด็กสนใจ
 - 1.2 เปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการจัดที่สำหรับอ่าน จัดหนังสือที่มีอยู่ในมุมหนังสือหรือที่ห้องสมุดและห้องเรียนที่เอื้ออำนวยให้เด็กมีโอกาสอ่านมากที่สุด
 - 1.3 ครูและนักเรียนควรมีการร่วมกันจัดแสดงหนังสือใหม่ หนังสือที่น่าสนใจสำหรับเด็ก นอกจากนี้ควรมีการเขียนข้อความสั้นๆประเภทคำขวัญเชิญชวนให้อ่านหนังสืออื่นๆ
2. ให้เด็กได้มีส่วนร่วมได้มีส่วนร่วมในการรับรู้โดยตรง ได้แก่ อ่านให้เด็กฟังหรืออ่านบางส่วนบางตอนแล้วให้เด็กอ่านต่อเอง หรือเล่นนิทานสนุกๆพร้อมทั้งมีอุปกรณ์ประกอบให้เด็กฟัง รวมทั้งเปิดโอกาสให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการเล่นนิทาน หรือ เล่นบทบาทสมมุติประกอบด้วย
3. วิธีส่งเสริมการอ่านขั้นสูงขึ้น เด็กวัยนี้อาจมีความสนใจผู้แต่งหรือผู้วาดภาพประกอบคนใดคนหนึ่งหรือหลายๆคน ครูจึงควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทราบผลงานและประวัติของผู้แต่งหรือผู้วาดภาพ หรือให้นักเรียนช่วยกันจัดขึ้นเองก็ได้
4. การใช้สื่อทัศนูปกรณ์ช่วยการอ่าน ซึ่งอาจจัดได้หลายแบบขึ้นอยู่กับสภาพและความเหมาะสม เช่น
 - 4.1 ใช้การถ่ายทอดรายการวิทยุหรือโทรทัศน์วงจรปิด โดยสมมุติให้อ่านข่าว เพื่อสร้างความสนใจในการอ่านออกเสียงให้ถูกต้อง
 - 4.2 การใช้สไลด์หรือฟิล์มสตริปช่วยในการอ่าน เช่นถ่ายทำจากหนังสือแต่ละหน้าหรือจากการแสดงหุ่นประกอบการบรรยาย แล้วฉายให้เด็กเห็นทั้งภาพและตัวหนังสือ ซึ่งนอกจากจะเป็นการส่งเสริมการอ่านแล้วยังเหมาะสำหรับเด็กอ่านเร็วอีกด้วย
 - 4.3 ใช้เครื่องบินที่ก่เสียงจากการอ่านของเด็ก เด็กทุกคนยอมสนใจที่จะตรวจสอบการอ่านของตัวเอง เพื่อทราบจุดบกพร่องที่จะต้องแก้ไข และให้อ่านซ้ำอีกครั้งจะทำให้การอ่านดีขึ้น
5. การประสานงานกับผู้ปกครองทางบ้าน ซึ่งครูจะต้องทำหน้าที่เป็นผู้ประสาน โดยการจัดกิจกรรมเป็นสื่อประสาน
6. การส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านซึ่งทำได้หลายวิธี เช่น

6.1 ให้เด็กรายงานเกี่ยวกับการอ่าน โดยพูดคุยถึงหนังสือที่เขาชอบอ่านให้เพื่อนหรือครูฟัง

6.2 จากการอ่านนำไปสู่การเขียน โดยส่งเสริมให้เด็กเขียนย่อเรื่องที่อ่านมา หรือให้ยกคำพังเพย สุภาษิต เขียนโคลงกลอนที่เขาชอบ และแปลความหมายให้ฟัง

6.3 จากการอ่านนำไปสู่ศิลปะ เช่นวาดภาพเกี่ยวกับเรื่องราวที่อ่าน นอกจากนี้ อาจเล่าเรื่องโดยติดภาพบนแผ่นป้ายสาส์นก็ได้

6.4 จากการอ่านนำไปสู่การแสดงละครสมมุติ เช่นสมมุติให้เด็กเป็นตัวละครในเรื่อง แล้วแสดงบทบาทตามเรื่องที่อ่าน

6.5 จากการอ่านนำไปสู่การเล่นเกม เช่นทายปริศนาชื่อตัวละครที่อ่าน นำคำที่อ่านมาทายแข่งกัน

6.6 จากการอ่านนำไปสู่การเชิดหุ่น เมื่ออ่านเรื่องราวแล้วส่งเสริมให้เด็กทำตัวหุ่นง่ายๆมาจัดแสดงให้ดู

กิจกรรมส่งเสริมความเข้าใจในการอ่านที่ยกมานี้เป็นเพียงแนวคิดตัวอย่างเท่านั้น ยังมีกิจกรรมอื่นๆอีกมาก ซึ่งในการนำมาใช้ครูจะต้องเลือกใช้ให้เหมาะสมกับวัย ความสามารถของเด็กและสภาพห้องเรียนหรือท้องถิ่น นอกจากนี้ครูจะต้องระลึกอยู่เสมอว่าเด็กพร้อมที่จะแสดงแนวคิดจากกิจกรรมที่เราจัดให้ และครูควรได้จัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านอย่างสม่ำเสมอ ส่วนสันทัก อินทริกานนท์และคณะ¹ได้แนะนำวิธีการง่ายๆในการเร้าให้เด็กอ่านหนังสือดังนี้

1. การเล่านิทานให้เด็กฟัง เด็กๆชอบฟังนิทานกันทุกคน เมื่อฟังนิทานแล้ว หากไม่จบก็อยากติดตามเรื่อง ครูก็แนะนำให้อ่านต่อเอง

2. เล่าเรื่องในหนังสือให้เด็กฟัง ซึ่งเป็นเรื่องที่เด็กสนใจ เช่นเรื่อง มนุษย์หิน สัตว์ประหลาด ซึ่งถ้าเด็กสนใจจะสามารถไปหาอ่านเพิ่มเติมได้

¹ สันทัก อินทริกานนท์และคณะ, ปัญหาในการอ่าน..., หน้า 39 -40.

3. แนะนำหนังสือแก่เด็ก ทั้งนี้โดยครุ่นเอาหนังสือมาอภิปรายกันในชั้น พูดถึงสิ่งที่น่าสนใจ สิ่งที่เราควรรู้อื่นๆ เช่นนี้จะทำให้เด็กรู้สึกอยากอ่านหนังสือเล่มอื่นๆ เพิ่มขึ้น

4. ให้เด็กดูหนังสือภาพ เด็กทุกคนชอบดูภาพ ฉะนั้นการให้เด็กได้ดูภาพจากหนังสือ จะช่วยให้เด็กมีความสนใจในหนังสือมากขึ้น มีความต้องการที่จะอ่านยิ่งขึ้น

5. ให้เด็กได้ฟังวิทยุ ชมรายการจากโทรทัศน์ หรือภาพยนตร์ในรายการบางรายการที่มีเรื่องราวพาตึงถึงเรื่องในหนังสือ เมื่อเด็กได้ฟังหรือได้ชมรายการนั้นๆ แล้วอยากทราบรายละเอียดก็จะหาหนังสือมาอ่านด้วยตนเอง

สิรินทร์ ชวงโชติ¹ ได้ให้หลักปฏิบัติเพื่อส่งเสริมให้เด็กมีนิสัยรักการอ่านดังนี้

1. หาสัตว์เลี้ยงให้เด็ก เช่น แมว นก สุนัข จะทำให้เด็กสนุกสนานและสนใจอยากทราบเรื่องราวเกี่ยวกับสัตว์ของตน เมื่อเด็กถามพ่อแม่อาจเล่าให้ฟังย่อยๆ แล้วแนะนำให้อ่านหนังสือเพิ่มเติมเอง

2. พาเด็กไปชมสถานที่ต่างๆ เช่น สวนสัตว์ พาไปซื้อของ จะช่วยให้เด็กมีความรู้ ความคิดกว้างขวาง ทำให้สนใจการอ่านมากขึ้น

3. ฝึกการพูดให้เด็กพูดได้อย่างคล่องแคล่ว เช่น ทองกลอนง่ายๆ "กุกๆ กัก
เลี้ยงลูกมาจนใหญ่ ไม่มีนมให้ลูกกิน ..."

4. แนะนำให้ฟังหรือดูรายการวิทยุหรือโทรทัศน์ เช่น ข่าวโม่งนิทาน หรือละครหุ่นสำหรับเด็ก ชวนให้เด็กสนใจให้ความรู้ความคิดกว้างขวาง

5. รูปภาพต่างๆ ที่มีอยู่ในนิตยสาร จะช่วยให้เกิดความสนใจในเรื่องเกี่ยวกับสิ่งนั้นๆ และถ้าได้รับคำอธิบายเกี่ยวกับเรื่องนั้นประกอบด้วยกันก็จะยิ่งช่วยให้เขาสนใจหาทางทราบเรื่องเหล่านั้นในโอกาสต่อไป

6. ชักชวนให้พูดถึงเรื่องที่เคยทำไปแล้ว หรือที่เคยได้พบเห็น โดยวิธีตั้งคำถามให้ตอบ หรืออธิบายให้ฟังก่อนแล้วให้เด็กเล่าเพิ่มเติมก็ได้ การให้เด็กช่วยกันทำสมุดภาพ จะช่วยให้เด็กสนใจรูปภาพหรือสิ่งพิมพ์ได้เป็นอย่างดี

¹สิรินทร์ ชวงโชติ, อ้างถึงใน ทิพย์สุภา นิลสินธพและคณะ, "อิทธิพลของสื่อมวลชนที่มีต่อการอ่าน" รายงานประกอบวิชาการสอนศิลปภาษาสำหรับประถมศึกษา (เอกสารโรเนียว) หน้า 6-7.

ส่วนชุติมา สัจจามันท์ ได้กล่าวถึงนิทานกับการเสริมการอ่านว่า "นักเล่านิทานใช้การเล่านิทานเพื่อส่งเสริมการอ่านโดยเมื่อเล่าจบก็แนะนำภาพหนังสือสวยๆ บอกให้เด็กทราบว่านิทานอันแสนสนุกที่นำมาเล่าเอามาจากหนังสือเล่มนี้ เพื่อเราให้เด็กเกิดความรู้สึกอยากไปอ่านเอง"

จากการค้นคว้าข้างต้นพอสรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูควรจัดให้กับนักเรียนด้วยจุดมุ่งหมายทั้งเพื่อความสนุกสนาน สร้างทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน และเพื่อการพัฒนาสัมฤทธิ์ผลทางการอ่าน กิจกรรมดังกล่าวนี้ครูสามารถจัดได้หลายวิธีหลายรูปแบบ เช่น การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยและยั่วยุให้อ่าน การใช้วิธีสอนและอุปกรณ์ที่น่าสนใจสำหรับเด็ก และการสนับสนุนให้เด็กครองเห็นความสำคัญและให้ความร่วมมือส่งเสริมการอ่านให้แก่เด็ก

จากการศึกษาในเรื่องของความเข้าใจในการอ่านและทัศนคติต่อการอ่านจะพบว่า การที่ครูจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้กับเด็กอย่างสม่ำเสมอ นั้นจะเกิดผลดีต่อเด็กทั้งสองทางคือทางหนึ่งจะช่วยพัฒนาความเข้าใจในการอ่านเพราะการอ่านเป็นเรื่องของทักษะเมื่อได้รับการฝึกฝนย่อมทำได้ดีขึ้น และอีกทางหนึ่งคือจะช่วยพัฒนาทัศนคติที่ดีต่อการอ่าน เพราะเมื่อเด็กได้รับประสบการณ์หรือกิจกรรมที่พึงพอใจเกี่ยวกับการอ่าน ย่อมก่อให้เกิดความรู้สึกและการแสดงออกที่ดีต่อการอ่าน

การศึกษาเกี่ยวกับการใช้แบบฝึกหัดและหนังสือส่งเสริมการอ่าน

ในเรื่องของการส่งเสริมการอ่านนี้ ได้มีผู้สนใจและทำการศึกษาไว้หลายท่าน เช่น

มารศรี ชวลิต , มลวิภา กมลพรวิวัฒนา และวนศา ภคศิชาติ ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง "การทดลองเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนอ่านภาษาไทยโดยใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะกับการสอนแบบเดิม" โดยผู้วิจัยแต่ละท่านทำการทดลองกับนักเรียนคนละระดับ

¹ชุติมา สัจจามันท์, "การเล่านิทาน ศิลปะอันควรสืบทอด" แม่และเด็ก

ชั้นกันคือ มารศรี ขวลิต ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มลวิภา กมลพรวัฒนา ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และวนิดา ภัคศิชาติ ทดลองกับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ใช้แบบฝึกหัดซึ่งเป็นเรื่องสั้นๆทั้งร้อยแก้ว ร้อยกรองและบทสนทนาจำนวน 30 บท ผลการวิจัยพบว่าความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนใช้แบบฝึกและหลังใช้แบบฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 ส่วนความสามารถในการอ่านของนักเรียนกลุ่มควบคุมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญ และเมื่อนำพัฒนาการของความสามารถในการอ่านของนักเรียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมมาเปรียบเทียบกันก็พบว่ากลุ่มทดลองมีพัฒนาการทางความสามารถในการอ่านมากกว่ากลุ่มควบคุมอย่างมีนัยสำคัญ¹

วรนารถ วัชรราช ใคสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง"การอ่านเอาเรื่อง"สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 แล้วหาประสิทธิภาพของบทเรียน และทดลองใช้ ปรากฏผลว่า บทเรียนแบบโปรแกรมที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ แต่สามารถทำให้นักเรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นหลังจากเรียนแล้ว กล่าวคือคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมากกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01²

ส่วนโอภาส สุกใส ใคสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมวิชาภาษาไทย เรื่อง"การอ่านเพื่อความเข้าใจ"สำหรับระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง แล้วหาประสิทธิภาพของบทเรียนและทดลองใช้ ผลปรากฏว่า บทเรียนที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดและคะแนนสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักศึกษาก้าวหน้าขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01³

¹ มารศรี ขวลิต, มลวิภา กมลพรวัฒนา, วนิดา ภัคศิชาติ, "การทดลองเพื่อศึกษาเปรียบเทียบการสอนอ่านภาษาไทยชั้นประถมศึกษาปีที่ 3, 5, 6 โดยใช้แบบฝึกหัดเสริมทักษะกับการสอนแบบเดิม" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2518).

² วรนารถ วัชรราช, "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่อง"การอ่านเอาเรื่อง" สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

³ โอภาส สุกใส, "การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรม...".

นอกจากนี้วิเศษศักดิ์ โคตรอาษา ก็ได้สร้างชุดการสอนสำหรับห้องเรียนแบบ ศูนย์การเรียนวิชาภาษาไทยสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผู้วิจัยได้เลือกเนื้อหาจากแบบเรียน ภาษาไทย เรื่อง โพงพาง และ ชวรงค์ ผลของการทดลองใช้ปรากฏว่าชุดการสอนมีประสิทธิภาพ ตามเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด และผลการสอบก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 แสดงว่าชุดการสอนช่วยให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น¹

ต่อมาจรรยา วังใน ได้สร้างหนังสืออ่านประกอบร้อยกรองเพื่อฝึกทักษะในการอ่าน ของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อหาประสิทธิภาพของหนังสือและเปรียบเทียบสัมฤทธิ์ผล ทางการอ่านของนักเรียนกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง ปรากฏผลว่าหนังสือที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพ ตามที่เกณฑ์มาตรฐานกำหนดและสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านของนักเรียนทั้งสองกลุ่มแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 กล่าวคือกลุ่มทดลองที่มีการใช้หนังสืออ่านประกอบมีสัมฤทธิ์ผลสูงกว่า²

นอกจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้นแล้วยังมีงานวิจัยที่ไม่เกี่ยวกับความเข้าใจในการอ่าน แต่ได้ใช้กิจกรรมที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้กับการอ่านได้ ได้แก่งานวิจัยเกี่ยวกับการสร้าง แบบฝึกหัดต่างๆ เช่น

นิภา ชวนะพานิช ได้ศึกษาและสร้างแบบฝึกหัดทักษะเรื่อง สระเสียงยาวสำหรับชั้น ประถมศึกษาตอนต้น³ ศศิธร สุทธิแพทย์ ได้สร้างแบบฝึกหัดสำหรับสอนเรื่องวลีในภาษาไทย

¹ วิเศษศักดิ์ โคตรอาษา, "การสร้างชุดการสอนสำหรับห้องเรียนแบบศูนย์การเรียน วิชาภาษาไทยสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหา- วิทยาลัย, 2521).

² จรรยา วังใน, " การสร้างหนังสืออ่านประกอบร้อยกรองเพื่อฝึกทักษะในการอ่าน ของเด็กระดับชั้นประถมศึกษาปีที่สี่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2522).

³ นิภา ชวนะพานิช, "การสร้างแบบฝึกหัดทักษะภาษาไทยเรื่องสระเสียงยาวสำหรับ ชั้นประถมศึกษาตอนต้น" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา¹ สุภารัตน์ เอกวานิช สร้างแบบฝึกการอ่านคำที่ใช้อักษร ร,ล,ว ควบกล้ำสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่สี่² สมศรี เพ็ชรยิ้ม สร้างแบบฝึกหัดทักษะวิชาภาษาไทย เรื่อง"ตัวสะกดมาตราแมกค"สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่สี่³ และ พรทิพย์ บุศรานวงศ์ ได้สร้างแบบฝึกเสริมทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง⁴ ซึ่งจากผลของการทดลองใช้แบบฝึกปรากฏผลที่สอดคล้องกันคือแบบฝึกทำให้นักเรียนมีความรู้ในเรื่องนั้นๆมากขึ้น คู่ได้จากคะแนนเฉลี่ยในการทำแบบทดสอบซึ่งเพิ่มขึ้นจากก่อนทำแบบฝึกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลของการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนว่ากิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามปกติสามารถช่วยเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของเด็กได้ ครูจึงควรนำแนวคิดเหล่านี้ไปประยุกต์ใช้เพื่อเพิ่มสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านของเด็ก ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีสัมฤทธิ์ผลทางการอ่านสูงขึ้น และผลพลอยได้ที่ดีก็ตามมาก็คือทัศนคติที่ดีต่อการอ่านและนิสัยรักการอ่าน

¹ ศศิธร วิสุทธิแพทย์, "แบบฝึกหัดสำหรับสอนเรื่องวลีในภาษาไทยในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

² สุภารัตน์ เอกวานิช, " การสร้างแบบฝึกการอ่านคำที่ใช้อักษร ร,ล,ว ควบกล้ำสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่สี่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

³ สมศรี เพ็ชรยิ้ม, "การสร้างแบบฝึกหัดทักษะภาษาไทย เรื่อง"ตัวสะกดมาตราแมกค"สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่สี่" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2519).

⁴ พรทิพย์ บุศรานวงศ์, " การสร้างแบบฝึกเสริมทักษะการฟังภาษาไทยสำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่ง" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2522).